Контрольный экземпляр

Массо а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») ОРГАН ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОГО ОБКОМА КПСС, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОЙ АССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ШОАТТА, 24 январь, 1976 шу. • № 10 (5237). • Мах 2 кеп.

КПСС ЦК, СССР Министрий Совете, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК

ПРОИЗВОДСТВА ЭФФЕКТИВНОСТЬ ЛАКХЪЯРИ БОЛХ ДИКАГІА БАРИ ДУХЬА, 1976 ШЕРА ХАЛКЪБОАХАМА ПЛАНАШ ТОЛАМЕ КХОАЧАШЪЯР ДУХЬА ЛЕЛАЕЧА

ЕРРИГСОЮЗНИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ЯХЬА ХЬАКЪЕХЬА

Нйслагlча пятилетке коммунизм хьалъяра дехкараш кхоачашдара даькъе дикка дІакъалхашкахьа баьннаб вай мохк. ДІахо дегІадаьжад халкъа боахама дерригa доакъош, чІогІгІа айбеннаб советски наьха вахара материальни культурнии гІа. КарагІдаьнна уж хІамаш — болхлой классо, колхозбоарам, ахархоша, интеллигенце, дерригача советски халкъо, хьинар ни кходеш къахьегарах хьахиннар, партийни, советски, боахама, профсоюзни, комсомольски организацеша баьча организаторски политически балхах хьахиннар. Производствени планаш кхоачашъяра, къахьегама овсарле лакхъяра, кхыдола балха дикала хьоккамаш тоадара, къахьегамца коммунистически гІулакх хургдола уйла дег чу йоссаяра даькъе боккхача лоархІаме хинай кердача, лакхагІча лагІа тІа йоалаш айенна социалистически яхь.

Политически къахьегамеи хьинар чІоагІгІа айденнача хьалхика дІайоласшйа иттлагІа пятилетка. КПСС XXV съезда къахьегама кердача толамашца пакъагІо аьнна парте баьча тІахьехама жеп а луш, халкъа боахама дерригача доакъошкара болхлой хьинаре юкъебахаб производства эффективность лакхъяри болх дикагІа бари духьа, 1976 шера халкъбоахама план толаме кхоачашъяр духьа лелаеча социалистически яхьа

«Дикала пятилеткана — болхлочун тешам» аьнна инициатива кхайкаьй московски предприятей хьалха латтача бригадаши коллективашеи Ленинграде шерра дІабаьржаб «хІарадашеи геттара дика болх баргара — коллектива къахьегама эффективность лакхъярга» яха болам. ДІахо а юкъеххухьаш я продукце дикала управлени яра комплексни система кийчъяран юкъеяхьаран Львовски областа предприятеша а хІаьта иштта экономе лицевой счеташ болхлоша, инженерно-технически балхаш дераша хьеллара свердловски областа предприятеша Іоаяь опыт. ШерагІа яржаш латт кІорен горнорудни промышленноста хьалха латтача бригадаша къахьегама овсарле эггара лакхагІа айяр духьа лелаю яхь. Колхозни совхозни производства дерригача кхоачамех ма-моста дукхагІа пайда эцар духьа, хьувкъам лакхбар духьа эггара хьалхагІа яхь дІайоллаяй Алтайски краеи Ростовски областеи юрта боахама болхлоша. Яйгачеи кхачани промышленноста предприятеш сихагІа хьалъяр, цаpна оборудовани кийчъяра ханаш лоацъяр, керда мощносташ сихагІа караерзаяр духьа социалистически яхь йоаржаеш я, дуккхача гІишлойи монтажни организацей, машиностроене предприятей коллективаш.

Къахьегамхой творчески инициатива хьаллоацаш а къобалъеш а КПСС Центральни Комитето, СССР Министрий Совето, Профессиональни Союзий Ерригсоюзни Центральни Совето, ВЛКСМ Центральни Комитето сацам бу:

1. Экономикеи халкъа хьал-тороеи дІахо айяр духьа производства эффективность лакхъергья, болх дикагІа бергба!» яхаш лозунг а долаш Ерригсоюзни социалистически яхь шерра йоаржаяра тІаберзаболба организаторски массово-политически болх союзни республикай Компартей ЦК-аша, партекрайкомаша, обкомаша, окружкомаша, горкомаша, райкомаша, партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша, министерствашеи ведомствашеи, союзнии автономнии республикай Министрий Советаша, къахьегамхой депутатий краевой, областной, городской, районна Советий исполкомаша, боахама кулгалхоша.

Яхь лелаерий низаш укх тайпара керттера дехкараш кхоачашдара тІадерзадолла:

ХІара къахьегамхочун, хІара къахьегача коллектива балха эффективность дикали лакхъяра, продукцеи гІишлой-монтажни балхийи технически боарам дикали халданза лакхагІа яра, эггара лакхагІча категорех йола продукця дикка дукхагІа арахецара;

Іилма-технически прогресс дІахо сихъяра, болхлой квалификаци профессиональни говзали лакхъяра, къахьегам, производство, управлени вІашттІехьйоахилга эргадаьккха тоадара, балха ханах пайда дикагІа эцара ларда тІа къахьегама овсарле лакхъергйола йоккхий темпаш Іалашъяра;

производствени фондех пайда дикагІа эцара, машинашеи оборудованеи сменагІа беча балха коэффициент лакхъяра, керда болх бе йолайолийташ йола мощносташ карасрзаяра ханаш лоацъяра, проектни технико-экономически хьоккамашка кхачара;

экономе режим чІоагІъяра, продукци арахецарга дІабода мах лохбаран цо дІалоаца материалаш кІезигъяран, балалах, материалех, энергех, кхыча материальни а хІаьта иштта финансови а ресурсех дас санна, хьурмат деш пайда эцилга, Іалашдара;

Іилман тохкамий эффективность лакхъяра, царех хьахинарех халкъа боахаме пайда эцилга сихдара, прогрессивни материалаши технологически процессаши, керда машинаши оборудовании хьаяра а сихагІа производствана юкъейоалаяра а, уж яйгагІа хилийтара, ха йІаьхагІа йолаши тешамегІа болх беши хилийтара

оттаьча номенклатуран ассортиментеи планови заданеш, кооперировании поставкаши договорни дехкараши тешаме кхоачаш а деш продукци дукхагІа арахецара, халкъа боахама дерригача доакъой предприятешка халкъа эша тІеэшша товараш хьаеш производстваш шоръяра;

ялат, дулх, шура, боамбе, шекара свеклаш, баьцалдараш, коартолаш, лаьттанцареи хьайбашкареи йовла кхыйола продукташ ма-мосга дукхагІа яхера, паччахьалкхенга юртбоахама продукци йоккхара планаш хІара колхозо совхозо толаме кхоачаши тІеххкхоачаш яра, лаьттах, техникех, удобренеех пайда дикагІа эцара;

гІирсаш хьалдара ханаш лоацъяраи церта дІабола мах лохбараи, болх беш йола предприятеш кхы тІа а дукхагІа технически кийчъяраи царна реконструкци яраи, гІишлой-монтажни балхаш дара прогрессивни методаш, чІоагІа эффективни материалаши конструкцеши юкъеккхахьара, элементеи гІирсаштеи проекташ уттаелга эргадоахаш тоадара;

халкъа боахамаи бахача нахаи транспортеи бувзамеи массе тайпаца деш дола гІулакхаш тоадара, потребителашта мухьаш сихагІа дІакховчадара, мухьаш дІа-юха кхахьарга дІадолар кІезигдара, гІулакх доацаш дІа-юха ца кхахьара, транспортни средствах биззагІа пайда эцара;

производствени йоацача сфера дерригача доакъой болх тоабара, дукхагІеи массе тайпареи гІулакхаш дара, бахача наха гІулакхаш дара прогрессивни формаши методаши юкъеккхахьара, балха культура лакхъяра.

2. Дерригача халкъа социалистически яхь вІаштІехьйоаккхаш Іоаьяча опытах ма-мосга пайда эцалба партийни, советски, профсоюзни, комсомольски, боахама органаша, министерствашеи ведомствашеи. Халданза эргайбахаш тоайойла предприятей, цехий, сменай, бригадай, участкай, отделеней, фермай, звеньяй коллективай социалистически яхь а, хІаьта иштта къаьст-къаьстача болхлошеи колхозхошеи лелаю яхь а профессегІа лелаю яхь а.

Къаьстта уйла тІайохийтийла бедал, материалаш, комплектующи изделеш лоаттача предприятейи организацейи коллективаша кийча продукци арахецача предприятей коллективашца, из дикка дикагІа а цунах йоккха халкъбоахама эффект а хилийтар духьа, лелаю яхь йоаржаяра, Іилман производстваи болхлошта юкъера творчески доттагІал чІоагІдолда.

Ерригача коллективаша, болхлоша, колхозхоша шоаш тІайоца социалистически дехкараши встречни планаши толаме кхоачашъяра хиланза даргдоаца хьалаш лоатталолда. Социалистически яхьа низ дІахо чІоагІбергбола гІулакх долда. Къахьегамца коммунистически гІулакх леладергдолча уйланца кхетам телба советски наха, къахьегамеи производствении дисциплина чІоагІйойла.

ТІагІертта юкъеххухьийла новаторий, хьалха латтача болхлой, колхозхой, инженерно-технически балхаши дерий — отрасле эггара дукхагІа хьоккамаш лакхдаьча социалистически яхье котбаьннарий балха опыт. Министерствашеи ведомствашеи тІахьожам чІоагІагІа лоаттаболба толамагІа йола опыт юкъеккхахьар духьа хІара шера уттаю планаш кийчъяраи кхоачашъяраи. «ИттлагІча пятилетке хьинаре къахьегарах» КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Памятни знакаш лургйолча предприятей, гІишлоний, колхозий, совхозий, кхыча организацей опыт Іомаелга вІаштІехьдоаккхалда 1976 шера.

Партийни органаша, ВЦСПС-о, ВЛКСМ ЦК-ас, министерствашеи ведомствашеи даиза дарг мел доацар долда кагирхошта дІахо къахьегамна кхетам дукхагІа балара, наставничество догІаккхувлара, кадрови болхлой опыт, болхлой классеи колхозий ахархойи турпал традицеш къоначa болхлоштеи колхозхоштеи дІателара.

3. 1976 шера Ерригсоюзни социалистически яхь вІаштІехьйоаккхийла:

союзнии автономнии республикай, краий, областий котъяьннараштa КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК дипломаш а тІехьа карара кара тела Ше байракхаш а луш;

городийи городской районийи котъяьннараштa КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК дипломаш а ахчаи премеш а тІехьа карара кара тела Ше байракхаш а луш;

къамий округийи юрта районийи котбаьннараштa КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК дипломаш а ахчаи премеш а тІехьа карара кара тела Ше байракхаш а луш;

предприятей, объединеней, гІишлоний, Іилма-тохкамеи кхычей организацейи учреждененйи, котъяьннараштa дипломаш а ахчаи премеш а тІехьа КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК карара кара тела Ше байракхаш а луш;

колхозий, совхозий, агропромышленни объединеней, боахамий юкъарчеи кхычеи юртбоахама предприятейи организацейи (ведомствени доал моллагІчарга дале а), хІаьта иштта СССР юрта боахама Министерства системерча Іилма-тохкама учреждений а котъяьннараштa КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК дипломаш а ахчаи премеш а тІехьа карара кара тела Ше байракхаш а луш;

бригадай, участкай, отделеней, фермай, звеньяй котъяьннараштa: промышленносте, гІишлоньеча, транспорте — министерствай (ведомствай) профсоюзий ЦК-айн сийлахьа вымпелаш. хІаьта вымпелаш ена йолча бригадай (участкай) членашта — сийлахьа дипломаши деза совгІатаци; юрта боахаме — министерствайн (ведомствай) профсоюзий ЦК-айн сийлахьа дипломаш а деза совгІаташ а луш;

комсомольско-кагирхой бригадай котъяьннараштa дипломаш а ахчаи премеш а тІехьа «Пятилеткай турпалаш, къахьегама ветеранаш — дикагІйолча комсомольско-кагирхой коллективана» яха карара кара тела Ше байракхаш а луш;

керттера профессеш йолча болхлойи колхозхойи котбаьннараштa министерствайн (ведомствай) профсоюзий ЦК-айн сийлахьа дипломаш а сийлен совгІаташ а луш.

4. Социалистически яхье производствени хьоккамаш лакхдаьча болхлошта, колхозхошта, инженерно-технически балхаши дераштa, гІулакхерча наха тела ерригача Союзе цаІ йола «Социалистически яхье котвьннар» яха знак оттайойла.

Союзни республикай Компартей ЦК-ашта, парте крайкомашта, обкомашта, министерствашта ведомствашта, союзнии автономнии республикай Министрий Советашта, крайисполкомаштеи облисполкомаштеи мукъа лулба профсоюзнии комсомольскии организацина цхьана правительствении совгІаташ далийтара хьачутела:

дукхагІа белгалбаьнна производстве хьалхалаттараш, бригадай, участкай, отделеней, фермай, звеньяй членаш отрасле къахьегама овсарлеи продукце дикалеи боарам эггара дукхагІа лакхбарах а къахьегаме кхыдола тІехдаьнна доккхий хІамаш карагІдувларах а;

производства эффективности продукце дикали лакхъяра, планови заданеш кхоачашъяра даькъе къаьстта доккхий толамаш даьха дикагІйола предприятеш, гІишлонаш, колхозаш, совхозаш, кхыйола организацеш.

Къахьегаме тІехдаьнна доккхий хІамаш карагІдувларах СССР Паччахьалкхеи премеш хьежайойла социалистически яхье котбаьннараштa — болхлошта, колхозхошта, инженерно-технически балхаш дераштa, бригадай, участкай, отделеней, фермай, звеньяй коллективашта.

5. ТІаэцийла:

а) промышленнии юртбоахамеи производстве хьалхалаттараштa йоощрени яра Советски Союзе гІолла лелеи вежарашка долча социалистически мехкашка бахеи 100 эзар льготни туристски путевка хьожаяра хьакъехьара ВЦСПС предложени;

б) ВЛКСМ ЦК предложенеш:

социалистически яхье эггара доккхагІа толамаш даьхача комсомольско-кагирхой коллективаштеи къоначa производственникаштеи Ленински комсомола премеш хьожаяра хьакъехьа;

социалистически яхье хьоккамаш эггара дукхагІа лакхдаьча комсомольско-кагирхой коллективашта тела ВЛКСМ ЦК вымпелаш оттаяра хьакъехьа;

социалистически яхье котбаьннараштa советски халкъа революционни тІема, къахьегама моттигашка а вежарашка долча социалистически мехкашка а бахара 30 эзар льготни туристски путевка хьожаяра хьакъехьа.

6. Производства эффективности балха дикали лакхъяр, планови заданеш кхоачашъяр духьа лелаю яхь дегІайоалаяраи цун низ чІоагІбараи, яхьа итогаш дІайовзийтилгеи хьалха латта опыт дІайоаржаелгеи Іалашдара пропаганда, багах ечеи гойтарца ечеи агитаце ерригача средствах, экономически образоване системах пайда эцалба партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша.

Ерригсоюзни социалистически яхь мишта лел халданзеи шерреи дувцалда централни моттигерчеи газетий, журналий, издательствай редакцеша, телевиденеи радиовешанеи дешашта йолча СССР Министрий Совета Паччахьалкхеи Комитето, кинематографе дешашта йолча СССР Министрий Совета Паччахьалкхеи комитето. Хьдда масалаш а кхувлаш массе оагІорахьара хьабеллалба кхетам балара бола яхьа лоархІам, дІагойтийла дикагІа йола производствени опыт, хоадамболлаш духьале йойла яхьерча кхоачамбоапараштеи формаиа леладераштеи.

Центральнии моттигерчеи газеташ тІа дІахо а арайоаккхийла Ерригсоюзни социалистически яхьа лелами цунах хьахиннараши гойтара хетаяь къаьстта полосаш. Хан-ханнахьа телийла «Социалистически яхьа дневник» яха радиои телевиденеи программаш.

КПСС Центральни Комитето, СССР Министрий Совето, ВЦСПС-о, ВЛКСМ ЦК-ас хьакхайкалу, мехка къахьегамхошa, Ерригсоюзни социалистически яхьа хьинаре юкъе а баха, къахьегаме керда доккхий хІамаш карагІ а дувлаш Советски Союза Коммунистически парте XXV съезда накъагІоргхиларах, производства эффективности балха дикали лакхъелга, 1976 шера халкъбоахама план толаме кхоачашъелга Іалашдергхиларах, цу тайппара иттлагІча пятилетка сийлахь-доккхий дехкараш кхоачашдеча шоашкара доагІаш дола лакъа лоацаргхиларах шоаш чІоагІа дог тийша хилар.

Л. И. Брежневеи А. А. Громыкои Г. Киссинджераца хинна къамаьлаш

21 январе Кремле дІадоладелар КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежневеи КПСС ЦК Политбюро члена, СССР кхыча мехкашцарча гІулакхий министра А. А. Громыкои США паччахьалкхеи секретарацара Г. Киссинджерацара къамаьлаш.

Советско-американски гІулакхий юкъарча дешашта вІашэн дагабаьлар. Стратегически герз кІезигдара хьакъехьа керда соглашени кийчъяра доагІаш дола дешаш дувца доладир.

Къамаьлаш деча дакъа лоацаш ба советски оагІонгахьара — США-ра СССР посол А. Ф. Добрынин, КПСС ЦК Генеральни секретара помощник А. М. Александров, СССР кхыча мехкашцарча гІулакхий министра заместитель Г. М. Корниенко; американски оагІонгахьара — СССР-ера США посол У. Стессел, паччахьалкхеи департамента советник Х. Сонненфельдт, госсекретара заместитель А. Хартман, къамаи кхерамалеи дешашта волча президента помощника заместитель У. Хайлэнд. хІаьта иштта шийна а оагІорахьара кхыбола официальни нах.

* * *

Цу дийнахьа делкъел тІехьагІа стратегически герз кІезигдара хьакъехьа керда соглашени кийчъяра доагІа дешаш США паччахьалкхеи секретараца Г. Киссинджераца Кремле дувцаш хилар КПСС ЦК Генеральни секретарь Л. И. Брежневи КПСС ЦК Политбюро член, СССР кхыча мехкашцарча гІулакхий министр А. А. Громыкои.

* * *

22 январе Кремле США паччахьалкхеи секретараца Г. Киссинджераца дІахо къамаьлаш деш хилар КПСС ЦК Генеральни секретарь Л. И. Брежневи, КПСС ЦК Политбюро член, СССР кхыча мехкашцарча гІулакхий министр А. А. Громыкои.

Керттера теркам тІабахийтар цар стратегически герз кІезигдарах йола керда соглашени кийчъярца дувзаденна дешаш дІахо лерттІа къоастадара.

(ТАСС).

В. И. Ленина цІергІйча Грозненски мехкдаьтта чахкдоахача завода установкашта юкъе хьалха латтачарех я № 5—6 йолча установка коллектив. КПСС XXV съезда сийленца накъаяхара къахьегама вахте эттача цо укх бетта хІанзлехьа планал совгІа арзхийцай эзараш сомий мехьа мехкдаьтта продукця. Уж толамаш доахача дизза дахьа а лоацаш технологически режим даим нийса лелаеш хиларца белгалъяьнна я комсомолка, оператора гІонча Заря Лидия Дмитриевна.

СУРТА ТІА: установка технологически режима заданеш дІаязъеш я оператора гІонча Л. Заря.

И. ПЛИЕВА сурт.

ХЬУВКЪАМ ЛАКХБАРА ЙОАКХО Ю

Хаоттама хьалаш яттув боацаш хиннадале а соахка шоашта карагІдийннача гІулакхех доккхал де йиш йолаш ба «Шалински» совхоза механизатораш. ХІара гектара тІара 21 центнер совгІа гурахьа дийна ялат, 240 центнер шекара свеклаш, 24 центнер фуалъяьха хьажкІаш чуэца вІаштІехьдаьлар.

Цхьабакъда, карагІдаьннар доазув хетац механизаторашта. Парте XXV съезда сийна шерра социалистически яхь а йоаржаяь къахьегаш ба уж. ма-хулла сихагІа бІаьстанна техника кийчъеш а, моттигереи минеральни удобренеш яхкарца лаьтташ хьаькдеш а, гурахьа дІадийнача ялаташка подкормка еш а. Цар лаьрхІа соахкарчул дукхагІа ялат, шекара свеклаш, кхыйола культураш чуяхьаш иттлагІча пятилетка хьалхара шу белгалдаккха.

ДикагІча агротехнически хана дІадийна баьлар механизатораш 2 эзар гектара тІа гурахьа дув ялат. Из дерригa а ялат «Грозненский шурий» совхоза механизаторий хьоккамагІа бархІ денеи бийсанеи дІадийна баьлар уж. Шийна даьча гІулакхага хьежжа цхьатаорa вІиргаш теха дика дегІадоагІаш Іангара доалаш латт из.

Къаьстта дика лел совхозе техника тоелга. ДІалахача шера йиълагІча квартала планагІа 10 трактор тове езаш бар механически мастерске болхлойи механизаторашa. ХІаьта цар тоайир 16 трактор.

— Тракторашa кхыйола юртбоахама машинаши шийна ханнахьа кхашкарча балхашта кийча хилийтара вай республика беррига трактористаш тІахьехаш Сунженски района механизаторашa дах кхайкарал къоабалдаь хьал а даьца, гуйран балхаш чакх ма даьллинге а, кхы хьем ца беш, дІадоладелар тхо техника кийчъе, — йоах совхоза контрольни механика Абдулаев Саламус. — ХІанзле а 20 трактор тоаяь яьннай. Укх деношка яхар сана механически мастерскера аракргйолаш кхы а массеха трактор я.

Цхьабакъда, техника тоерий балха тІа кхоачамбоацараш дац аьлча-м нийса хургдац. «Сельхозтехника» республикански объединене шийга дІаеннача заявкаех хьайоагІа оатхалаш кхоачам хиллал хьа ца ялар бахьан долаш чІоагІа хало Іувш цига. Дале а, шоай низаца цхьайола оатхалаш тоаяр бахьан долаш техника тоелга дика лел.

ЧІоагІа йоакхо ю укхаза тракторашта тІехьатосса юртбоахама гІирс шийи ханнахьа тоабара а. ХІанзле а дукха мачхаш, сеялкаш, нохараш, культиваторашa я тоаяь йистеяьнна.

Техника тоераштa юкъе яьржача социалистически яхье балхах ка а йоалаш къахьегаш ба механизатораш Асхабов Мовлди, Инзаев Жамли, Исмаилов Нажмудин, Бисултанов Абдул-Малик, кхыбараш.

ХІанз «Шалинский» совхоза механизаторашa механически мастерске болхлойи «1976—1980 шерашка СССР халкъа боахам дегІабоалабара керттера лостамаш» яха XXV съезда КПСС Центральни Комитето оттаяь проект юкъашa Іомаеш ба.

— Къаьстта чІоагІа Іомаю тха механизаторашa, — йоах совхоза механически мастерске заведующе Рядченко Иван Ивановича, — цу проекта «Юрта боахам дегІабар» яхача дакъ тІара материалаш.

Лаьттанцареи хьайбашкареи йоала продукци дІахо дикагІа хилийтара къаьстта уйла тІаяхийта дерхІ. Кхашка дІадуврга хьувкъам лакхагІа хулийташ дола сорташи гибридаши. Шоай кхашка, хьувкъам лакхбара беррига низ оарцагІбаьккха къахьегаш болча «Шалинский» совхоза механизаторашa дош деннад 15-гІа февраль тІаккхоачаш бІаьстан балхашта эша беррига техника тоаяь хилийта. Из хургІа совхоза механически мастерске болхлошеи механизаторашеи парте XXV съезда кийчду къахьегама совгІат.

Р. МАЛЬСАГОВ.

Нохч-ГІалгІай гІишлоньеча управлени СМУ-4 каменщикашн бригадехь юкъе хьалха социалистически яхье лаьттачарех ва Бугров Николай Георгиевич. Эггара хьалхарчарех хьовзийнарш цо нислагІча пятилетка план а. КПСС XXV съезда сийна социалистически яхье хьалха лаьттавеш ва Николай Георгиевич. Оцу а сменан нормаш 125—130 процент кхочушйеш.

СУРТА ТІА: каменщик Н. Бугров.

И. ПЛИЕВА сурт.

ХЬОКХАМАШ ЛОХ ЦА ДОЛИЙТАШ

КПСС XXV съезда дикача хьоккамашца накъабахар духьа шоай ерригa торонаш оарцагІъяьха къаьстта дика къахьийгар Шалински района «Южный» совхоза хьайбаш леладераша нйслагІча пятилетка тІеххьарча шера. Цу гІулакхо торо хилийтар шура яккхараи из паччахьалкхенга йоккхараи пхе шера план ханал дукха хьалха кхоачашъе.

Иштта, нйслагІча пятилетка планагІа 2070 тонн шура яккха езаш хиннача 2123 тонн яьккхар.

Хьалхашка латта дехкараш бехктокхаме долга кхетадеш, юрта боахама продукци дукхагІа яккха йиш хулийташ хиннача торонех бизза пайда эцаш, цхьа барт болаш хьаьнала къахьегаро карагІдалийтар совхоза хьайбаш леладерашта из толам баккха.

Доярашта юкъе соахка яьржа хиннача яхье хьалхле шера хІара кхоабача Іаттагара 3400 килограмм шура яьккхача Исраилова Каметас яьккхар. Цул дукха тІехьабисайзар доярaш Тазбиева Тумиша а, Султанова Аймани а, Умалатова Маржан а.

КПСС ЦК-ас парте XXV съезда оттаьча проекто дог гІоздаьккхача, хІаьта КПСС ЦК, СССР Министрий Совето, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК «Производства эффективность лакхъяри болх дикагІа бари духьа, 1976 шера халкъбоахама планаш толаме кхоачашъяр духьа лелаеча Ерригсоюзни социалистически яхьа хьакъехьа» баь сацам къоабалбаь тІаийцача совхоза хьайбаш леладераша шоай низ дІакховчар ду иттлагІча пятилетка хьалхарча шера хьалхашка латта дехкараш толамца кхоачашдара. Балха темпаш лох ца еш къахьег. ХІанз дийнахьеи буси хІара кхоабача Іаттагара юкъера лаьрхІача бархІ килограмм шура йоаккх ферме.

А. САЛМАНОВ.

Дика гІулакх могадаьд

Халкъа тІахьожама Грозненски городской комитете хилар промышленни предприятей, транспорта, гІишлошъяра организацей, торговлеи социально-культурни учреждений халкъа тІахьожама группай председателий совещани. Совещане хиннараша массане могадаь хьаллаьцар Октябрьски Революце орден лелаеча «Красный молот» завода халкъа тІахьожамхоша хІамаи кхомбареи хьурмат дареи режим леларa общественни хьажар дІадола а де. цига хьинаре дакъа а лаца аьнна городерча беррига халкъа тІахьожамхошка кхайкарал а дах дІадоладаь дика гІулакх.

Халкъа тІахьожамхоша даьрхІад общественни хьажар долча хана хІара предприяте планаши тІайийца дехкараши кхоачашдара дешашта, арахецача продукце дикал лакхъяра, дикала Знак йола продукци дукхагІа арахецара, къахьегама овсарле сихагІа дегІайоалаяра, балха ханах дикагІа пайда эцара даькъе, бедал, материалаш, доагов, электроэнерги кхом беш лелара, рентабельность лакхъяра, социалистически доалахье лораелга Іалашдара дешашта къаьстта дукхагІа теркам тІабахийта.

ПАРТЕ ПЛАНАШ—ХАЛКЪА ПЛАНАШ

АРХИТЕКТУРА ТОАЯРАИ ГIИРСАШ ХЬАЛДАРАИ—ШЕРРА НИКЪ

БIубенна дIадолалаьд Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхоша иттлагIча пятилетка хьалхара шу. ХIанз массе метте социалистически яхь, йоаржаьй парте XXV съезда баха ма-боаггIара накъабахар духьа. городашкарен юртацкарен къахьегамхой новашкава доагIаш дола дакъа лаца гIерт советски халкъа карагIдувлача башха-дикача хIамашта юкъе. Цу бокхача, кхолламаш деча балха юстара баьнна латтац вай республикера гIишлонхой а, архитекторащ а, проектировщикаш а.

ХIара шера кердача цIеношка баха дIачухьаш эзараш нах, болх бе йолайолийт керда производственни мощносташ. ХIанз дикагIа а ханал хьалха а хьалбе яьннай объекташ.

Цунца цхьана хIанз а 'доккхий кхоачамбоацараш да архитектураи гIирсаш хьалдарен дакъе.

Ховш да, моллагIа а гIирс хьалбе проектагара дIаболабелга. Хьалдеча нах чуIеча цIеной, гражданскии производственнии гIирсий объемаш йоккхагIа хиларах, царга хьежжа хила деза проектировщикий низаш а. Массехк йоккха проектни институт я Грозне, хIаьта царна юкъе а къаьстта бокхача лоархIаме я городе хьалдеча гIирсашта проекташ уттаеш йола «Чечингражданпроект» юрташка хьалдеча гIирсашта проекташ уттаеш йола «Грозгипросельхозстрой» яха институташ. Шоашта тIадехкача декхарех керттерча дакъе лоархIаю уж коллективаш. Цул совгIа, цхьайолча шоай тайпарча зданешта проекташ уттаеча дакъа лоат Москверча, Киеверча, Тбилисерча, Краснодарерча, кхыча городашкарча архитектораша. Царех я цирка, драмтеатра, «Грозненский рабочий» яхача издательства, кхыйола зданеш. Ерригаш а хIана яц аьнна йола архитектурагеи городе хьалдеча гIирсашкен диллача лоархIаме проекташ Москве экспертиза еш я, архитекторий Союзен градостроительни Советен хьеже чакхйоал.

1963 шера «Гипрогор» яхача Московски проектни институто кийчъяр вай республика столица — город Грозне генеральни план. Город 400 эзар саг вахаргволаш йоккха хургхилари города малхбоалехьарча дакъа тIа йисса ядача йоккхийча моттигашкен хIанз аэропорт йолча територе тIен гIирсаш хьалдергхилари теркал а деш оттаяьяр проект. Иштта города юккъерча дакъа реконструкцие а лаьрхIадар. Из оттаьчул тIехьагIа белгталара ха яьннай, хIаьта вайга хIанзле а ала йиш я: проекта тIа лаьрхIа хинна нах оттаьча ханал хьалхагIа Iоврга, цхьабакъда чуIе цIенош общественни гIирсаши хьалдара, наькъаш дахкара, город тоаяра, дIадогIаргдола зиза-гIа дIадогIара план кхоачашъергьяц. Юхьанца оттаьча генеральни плана тIара дукхе даннеш нийса хиннаяц. Цудухьа нийсденнад улицаш сов листа а хьалдаь гIирсаш сов нийлха а хилар. Керттердар — проекта лоархIамаш халкъа боахама планацен вай города торонашцен дувзанза хиннад. Генеральни план тоае езаш я.

ДегIайоалае оттаяь генеральни планаш я Гудермесен МалгIабикен, город Аргуна. Дукха ха ялалехьа оттаергйолаш я г. Назрана генеральни план. ЧуIе цIенош общественни гIирсаши хьалдара оттаьча проектий бIарча цIов улл дуккхача заказчикий тархеш тIа.

Массе метте уттаеш я юртбоахама гIирсаш хьалдара проекташ. ХIанзарча совхозех дукхагIа яраш генеральни планаш йолаш я, хIаьта хIанз керда хьаьрча «Чеченингушвино» яхача объединенен «Плодопром» яхача трестен совхозий гIулакхна къахьегаш ба проектировщикаш, масала, Малгобекски районера «Малгобекский», Шелковской районера «Виноградный», Гудермесски районера «Восточный», Веденски районера «Заветы Ильича» яхарий а кхыярий а.

КПСС ЦК-ас парте XXV съезда оттаьча «1976—1980 шерашка СССР халкъа боахам дегIабоалабара керттера лостамаш» яхача проекта тIарча цхьан моттиге аьнна: «ГIирсаш дикагIа хьалде а архитектурнии -планировочнии балхаш кхоме дергдолаш кийчде а хIаьта иштта нах бахаргбола моттигаш, къаьстта а юрташка, чуIеча цIеной районаши общественни центраши городашка хьалъеча хана уж доллача хIаманца кийчъяь хилийта а».

Цу проекто яхар чакхдаккха дезаш хиннадар вай республика территоре тIа экспериментально-хьокхама ши поселок хьалъеча хана. Уж я — Грозненски районера Петропавловски станицея Ачхой-Мартановски районера керда Шарой яха юрти. РСФСР Министрий Совето баьча соцамагIа керттерча дакъе 1975 шера хьалъяь яьнна хила езаш яр уж. Цхьабакъда «Грозгипросельхозстрой» яхача институто техническа проекташ оттаяьчул тIехьагIа кхы дIахо дахадац гIулакх.

Проекташ чакхъяхара дакъе цхьа хьовзам ба тахан архитектура прогресса наькъа тIа йоккха тормоз а хинна латташ. Из — проекташта гIишлошъеча организацешца дага па дайлача ца доалаш хилар. Цу деша совле массаза а гIишлонхошка хулар. Ма-дарра аьлча, шоай хьашт дола бахьан а даркхха, царга йиш яр проекта тIа оттадаь фуннагIа а дIатIа ца эцаш дита. ТIаккха, бухсоцача кхачача фу хул цунах? Масала, укх массехк шера тIехьаюсаш хьайоагIа Нохч-ГIалгIай гIишлошъяра управлени: лерттIа дегIайоагIаш яц гIишлонкий база, квалифицированна болхлой вIалла тоъаш а бац, хIанзара гIишлой материалаш йоацаш я. гIирсаш хьалдотташи куцалаш деш дола балхаш эсал а да, сов йIаьхъяь я объекташ хьалъяра ханаш. Цу ерригача бахьанаша гIишлошъяра гIулакх къаьнарча, шовзткъе иттлагIча шерашкарча хьисапагIа ца леладича, керда мел дола хIама хаданза тIехьашка ца кхийсача ца боалаш ба управлене кулгалхой. Из бахьан долаш тIехьабиса бевзаш хул проектировщикий а, цхьанна тайпара хила йиш йоацаш из доллашехьа а. ХIаьта хила дезаш укх тайпара да: проектировщико тахан прогрессивни дар оттаду, хIаьта гIишлонхочо кхоачашду.

Йоккхий проектни организацеш йоллашехьа а Грозне болх беш я дуккха кагий яраш а. Царех я «Сельхозтехника», бытовой гIулакхаш дерий, торговле, кхыярий проектно-сметни бюрош. Уж ерригаш а низах хIама доацаш я, уж бахьан долаш проектировщикий кадраш дIа-юха скъаенна латт. Тхона хетачох, городе хьалдеча гIирсашта лаьрхIа еррига проектно-сметни бюрош «Чечингражданпроект» яхача институтахи юрташка хьалдерашта лаьрхIараш «Грозгипросельхозстрой» яхача институтахи дIатехача бакъахьа хургья. Йоккхача института торонаш дукхагIа я дикен ший ханнахьеи проект арахецара.

Дукха хьалду республике чуIе цIенош, гражданскии производственнии гIирсаш. ХIаьта цу балхех лоархIадара архитектура органий царга хьежжа штаташ а хила еза.

Дукха ха йоацаш хиннача СССР архитекторий VI съезда резолюце тIа аьнна: «ПроекташдикагIа хилийтара проектай маьхеи кийчъеш йоаккхача ханен нормативаш хувцанза яргьяц юххьанцарен-бухсоцаш йолеи проекташ кIоарга уйла а яь вIаштIехьъяхара тоъал ха архитектора Iалашъяр духьа». Проект оттаяра ханаш халдайза лоацъе гIерташ хилар вайна гуш ма-дий. Даим лехкаш латт заказчика сихагIа проектно-сметни документаци дIаялар духьа. Масала, хIанз «Чайка» яхача гостиницана лалла хьалъеш латтача чкъаьрий фирменни комплекса проект оттаяра ах шу совгIа ха йоагIача метте цхьан беттан ах беттан отта а яь дIаелар. Цу тайпарча хьалашка проект эсала хул. Проекташ уттаеча хIанз а дукха да партийни, советски, общественни организацей оагIонгахьара халданза теркалде дезаш дола кхоачамбоацараш.

Вай городе укх тIехьарча шерашка гIирсаш кIирдаь хьалдеш хиннад Старопромысле гIолла хьалбодача боккхача наькъа гонахьарча моттигашка а малхбоалехьарча дакъа тIа а. ГIирсаш цхьатара, кип-доацаш хиннад. Отделочни балхаш эсала хиннад, цIеношта гонахьара моттигаш товогйолаш яьяц. ДIа-мел хьежачахьа моттигаш яьсса я. ЦIенош дукхагIа вIаштIардаь хургдолаш хилийта гIийтабац. КIезига хьалдаьд чуIеча цIеношта юхе эша гIирсаш: школаш, детсадаш-ясляш, тикаш, столовеш, и. кх. дI.

Цунца дувзаденна лоархIаме я КПСС ЦК-ас парте XXV съезда оттаяь «1976—1980 шерашка СССР халкъа боахам дегIабоалабара керттера лостамаш» яха проект. Цуи цхьан моттиге аьннад: «ЧуIеча цIеноша, деша даха ха йоацача берий учреждениешца, культурно-бытовой гIулакхашта, унахцIено лораяра лаьрхIача, просвещене, торговле, коммунальни боахама объекташца цхьана предприятеш комплексно хьалъергйолаш планаш яха а иштта хьалъе а». Из кхоачашдича йиш хургья шоай берригача кхоачамца хьалъяь микрорайонаш хилийта.

ГIирсаш бе-бе хилийта вIаштIехьдаргда иштта шоай архитектурага диллача тайп-тайпара массехк здани хьалъярца а. Укх тIеххьарча хана хьалдеш дола чуIе цIенош архитектура эргайоалаш дац, хIаьта планировка а дикагIа хилча бакъахьа йолаш я.

Ший болх цхьайолча дакъе тоабаьб аьшкабетонни конструкцеш еча Аргунски заводо. Цо хьадеча цIеной долкъошта тайп-тайпара бесаш дола Iоакъаш тIалетаю. цхьабакъда долкъош шоаш дуккха а вогIа хиннад. Вешта, завода реконструкци яь яьлча-м из кхоачамбоацар дIадала дезаш да. **АйхагIа хила деза проектни институташтеи аьшкабетонни хIамаш еча заводаи юкъера бувзамаш.**

Вайцига дукха да дIадола а даь хьалдаь па доалаш диса, соцалаь гIирсаш. КПСС ЦК-ас парте XXV съезда оттаьча проекта тIа цу хьакъехьа аьннад: «Предприятеши объекташи хьалъяра ханаш капитальни вложенеш, къахьегамеи материальнии ресурсаш тIаерзаяра, гIирсаш хьалдара индустриализаци яреи уж хьалдар вIаштIехьдоаккхилга эргадаьккха тоадареи боарам лакхбара наькъаця дикка лоацъелга Iалашде. ГIирсаш дукхагIа хьалдара оттадаь боарамаши йисте па доалаш юха шерага долхача гIирсашта оттадаь боарамаши дизза кхоачашде».

ХIанзарчар тайпара йола гIишлой материалаш ца хилча вIаштIехьдаргдац архитектура хIама дикка тоаде. Царех я металлопрокат кIезигагIа дIадоацаш йола профилаш, алюмини а увш лоаладаьча металлех яь хIамаш, арахьа гIолла куцала пенаш тIа летаю Iоакъаши плиткаши, кхера, кхыяраш. Ма-дарра аьлча, вай республике цу тайпара материалаш йоацаш я. Бакъда, цу гIулакха цхьадола хIамаш карагIдьяннад. Масала, 100 сага Iоха моттиг йола ресторан а тIехьа фирменни чкъаьрий тика чура кийчъергья хромо-никеленни плиткашца хIанзарчар тайпара йолча кхыча материалашцен.

Шортига лел гор. Грознера керттера майдаш кийчъяра балхаш. Министрий Совет чуйолча цIеношта хьалхашкахьа хье лаьрхIад керттерча майдехцаI, цхьабакъда цига дагIа наькъа шоай доалахьара тиша цIенош бахьан долаш лаьрхIар кхоачадулуш дац. Теркалъеш хила еза машиннаькъа вокзала хьалхашкара майда а, Министрий Совет чуйолча цIеношта хьалхашкара сквер а, цу цIеношкара яьнна цирка здани йолча кхачналца хьалйода Шолжа йист а.

Лоха я хьалъе йолаяь объекташ хьалъяра темпаш. **ИттлагIа пятилетка дикалеи эффективностеи пятилетка хиларах архитектура а хила еза тIехдика. ГIирсаш дикагIа хьалдара керттерча гIулакхех цаI а хинна дIаотта деза гIирсаш хьалдеча архитектура лоархIам айбелга. Къайле яц, тахан гIирс хьалбеш латтача моттиге зодчий бокъо йоацаш хиларах. Шийна бакъахьа хетар дIаала йиш я цунга, цхьабакъда цо яхар декхар а даь дIатIаэцийташ дац. Из бахьан долаш проекта тIа доацараш дукха леладу, гIишлон балхаш во ду. Даь дьнна цIенош хьаийдеча комиссена юкъе вахийта веза архитектор, кхыметтел цуи председателалла вахийта а мегаргва. Иштта бокъонаш яланза яргьяц цунна проектана тIера баьлча а гIирс хьалбарен отделка яреи балхаш во деш хилча а Госбанкера хьатела ахча соцаде.**

ГIирсаш дикагIа хьалдара гIойле яргья чуIе цIенош, культурно - бытовой, наха эша гIулакхаш де лаьрхIа гIирсаш хьалдара хьахийца — еррига средстваш цхьан заказчика бейохийте. Грознера цу тайпара заказчик — горисполкома доалера капитальни гIирсаш дара управлени. Цо йиш хулийтаргья гIирсаш комплексно хьалдеи тIирсаш хьалдеш латта еррига участок массадолча хIамаца кийчъянь-тоаяь дIаоттаеи.

Боккхача лоархIаме да городе гIирсаш хьалдеча дакъа лоацаш художникаши скульпторащи хилар. Нагахьа санна Башкироки, Черсий-Балкхарой, Къилбаседа - ХIирий яр санна йолча РСФСР автономни республикашка общественни гIирсаши чуIе цIеноши хьалдеча хана художественни фондо хьинаре дакъа лоацаш дале, вайцига цу гIулакха тIакхувш бац. Укх тIехьарча шерашка хозагIа кийчъяьчеи тоаьчеи зданешта юкъе белгалъяккха мегаргйолаш я В. И. Ленина цIерагIча майдан тIарча продовольственни тика интерьер, «Столичный» яха тика, город МагIалбикера столови. Кхы хIама яц. **Шоай произведенешца дукхагIа майдаш тIеи улицашкеи, паркашка а скверашка а хила беза художникаш.**

Эггара хьалха арга вай наькъех лаьца. Сихха ебаш латт автомашинаш. Городера наькъаш готтиген чIоагIа доацаши да. Наькъаши улицаши шеръелгеи тоаелгеи тахан сагота гIчарех дола доц да. ГIум нийна лаьтта дукха долча Грозненa чIоагIа тIоьнаш тIадехкараш дукхагIа эр. **Тротуараш бетонах яьча, тайп - тайпара бесаш долчеи чIоагIачеи Iоакъаех йича бакъахьа хургьяр.** Дерригa къоастадаь дьннадаи тIагIолла Iоуха хиш дIалостадараи догIан хий Iоъаха канализаци йиллараи.

КIезига болх ба беш городий юртийи паркашка, улицашка, скверашка дукхагIа гаьнаш дIайогIара. ХIаьта дIаегIа гаьнаш цхьа ха яьлча йокъа а лийя дIайовл дIахо Iунал во дарах.

Архитекторий Союза моттигерча организаце кIезига влияни ю архитектура - гIишлоний практикана, лоархIамегIарча творчески дешаех йолч общественни уйла дика вIаштIехьъякхаш: Белгталара рекомендацеш ше тIаэцаш йоакхо яц уж чакхъяхаре, гIишлонхоица бувзам бац.

Дукха ха йоацаш хиннача архитекторий съездо ший резолюце тIа дIаяздаьд: «АрхитектурагIарча хьала лоархIамегIарча дешашка а хьежа СССР архитекторий VI съездо СССР архитекторий Союза, цуи моттигерча организацей, хIара архитектора сийлакхьеи бехктокхамеи декхар лоархI архитектураи гIирсаш хьалдареи гIулакх овлангара дезз тоаделга творчески хьинар хозеи дика тоаяьи городаши юрташкахьара поселкаши хьалъяра тIадерзаделга, чуIеча цIеной, культурно - бытовой здапеи, промышленни предприятей проекташ бокъонца хIанзарча хано дIадехарашка хьежжа хулийтилга, советски наха къахьегараи салаIараи дика хьалаш хулийтилга», Шоай диззача маIанца уж дешаш ала мегаргда вай республикерча хIара архитекторах, проектировщиках, гIишлонхочох.

Ш. ЕВЛОЕВ,
архитекторий Союза Нохч-ГIалгIай организаце председатела заместитель, «Грозгипросельстрой» яхача института проектий керттера архитектор.

КПСС XXV съезда сийленца накъабахара доккхий социалистически декхараш тIа а ийца къахьегама вахте эттаб Грозненски швейни производственни объединене цхьоалагIча цеха хIамаш тегараш. Цар болх ритмично дIабахийтара боккха бехктоккам тIалатт цеха механикашта Шербин Петр Григорьевичa, Мачукаев Мовлад Мухадиновича, Арутюнов Дърена. Из дика кхета а деш, хIамаш тегарий балха тIа цхьа моттиг нийсъялийтац цар шоай бехкагIа хьовзам хинна. ШIаьхха хIамаш тега машина еха моттиг нийсъелча сиха тоаю, даим бIарг локкхаш, тоха дезача кулг тохаш, болх тоабара шоайла дагабоалаш хул уж.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) цехерча машинага хьожаш ба механикаш М. Мачукаев, П. Щербин, Д. Арутюнов.

И. ПЛИЕВА сурт.

Коммунист хиларга хьежжа

Массаза а хиннад керда боахам вIашагIболла хала. Дукха хул цу хана эшаш. ХIаьта, иштта хала дар 1973 шера «Горец» совхоза 4-ча отделенех вIашагIъеллача «Урус-Мартановский» совхоза а. Дерригa а керда дIадолале дезаш дар. Техника, помещенеш яцар, тоъацар бехктокхамерча участкашка кулгалдара опытни кадраш. Цу дерригне дукха уйла яйтар боахама кулгалхошка, партийни организацега.

Эггара хьалха боахама бехктокхамегIа йолча участкашта кулгалдара эша нах белгалбаха а уж цига тIачIоагIбе а лаьрхIар цар. Бакъда уж тайпа нах из совхоз йиллача ТангIечу яхача цхьан юрта кIезига бар. Цудухьа хьалха деш шоашта воззаш, цу хана «Горец» совхоза цхьоалагIча отделене управляющи волча Келиматов Юнусага шоай шурий-товарни ферме кулгалхо хилар деха лаьрхIар совхоза кулгалхоша. ХIаьта ший бахьан доацаш дацар из царна дагавохар а. 1969 шера Горски юртбоахама институт йистеяьккха зоотехник вар Юнус. «Горец» совхозе зоотехник, селекционер-зоотехник, юххера а отделене управляющи волаш болх беш дика кулгалхо, организатор, специалист хилар хьахьекхадар цо. Бакъда, цхьаькха дар уж шек болаш. «Горец» совхоза кулгалхоша из мукъа ца валийтар кхерар, со управляющи ма-вий, со миштa вода ферме бригадиралла болх бе, алар кхерар Юнуса. Дале а цкъа шоашта дагадехар дIаснийнар цар цу боахама кулгалхошка. Лоалахой дехар кхоачашде раьза хилар «Горец» совхозера новкъостий, нагахьа санна Келиматов ше раьза хуле. Цул тIехьагIа бахар уж Юнус волча.

— Шо бехказа довла дезаш цхьаккха хIама а дац. Сона хов хIанз шоана хала долга. Малав лоалахошта гIо эшача хана новкъостал де гIоргвоацаш. Нагахьа санна цу ферма болх сона тоалургба аьнна шоана хете, оаш яхачоа раьза ва со. Управляющера дIа а ваьнна бригадиралла ваха сона вIалла Iехь а хетац. Со эггара хьалха коммунист ва. Са декхар да бехктокхамегIча, халагIча хила. Со Iемаваш халонех къехка, — жоп делар Юнуса.

...КхоалагIа шу доалалуш латт Юнус кердача совхоза шурий-товарни ферма бригадир вола. Доккхий хувцамаш хиннад цу юкъа ферме. Боахаме меттел ерригача районе а хьалха латтарий мугIаре я хIанз ферма коллектив. Шура яккхара пхе шера план ханал ши бутт хьалха — 1-ча ноябре кхоачашъяьй цо. Пятилетка план 11 эзар килограмм йолча 13 эзар килограмм шура яьккхай хIара Iаттагара.

— ХIанз цу ферма гIулакхашка хьежача дика гу из цига хьожаварах тхо гIалат ца далар. 12 доярка я цу ферме къахьегаш. Царех бархIне ханал дуккха а хьалха кхоачашъяьй шоай пхе шера планаш. ХIаьта цу ферма Iаьсий леладеча Баталова Хьавас план 450 грамм йолаш 650 грамм дозал тIакхетийт доцнеи бийсанеи ше гIулакх деча хIара Iаьсаи Iан замалахьа. Дика доякаш ба ферме Ленинен Къахьегама ЦIеча Байрахкеи орденаш лелаю Самбиева Белкъис, Курбанова Зайнап, Баталова Совлат, иштта кхыбараш, — йоах совхоза партбюро секретара Ахмадов Хьамзата. — ДIадахача шера план 400 тонн йолаш 412 тонн шура пачча хьалкхеяна дIаелар ферма коллективо.

ХIанз еррига коллектив оарцагIъяьккхай Юнуса долахан дика Iаигара дахара а хьайбай продукци алсамйоаккхаш парте XXV съезда накъабахара а.

Ю. КУРСКИЕВ.

ГI. Ахриева цIерагIча Назрановски «Электроинструмент» заводя болхлошта дика вовзаши сий деши ва слесарь - лекальщик Котиев Махьмада Ахьмад. ДIаяхача нийслагIча пятилетка задани ханал цхьа шуй ах шуи хьалха кхоачашъяьй цо. Дика дIайолаяьй иттлагIа пятилетка а.

Балха тIа ший аьттув баьлча, доаха къахьегама толамаш дика хиларах кхоачамбаь сатийна Iечарех вац Махьмада Ахьмад. Ший балхах лаьца хIама хатта е новкъостал эшаш моллагIа болхло шийна тIавеча чIоагIа дега тоам хул цунна. Ца ховш дар дIахьехдог раьза долаш ший опыт дIадалу, эшаш дола новкъостал ду. Къаьстта чIоагIа терко ю цо керда балха баьхкача къоначa болхлой. Царга хьожаш, уж зувш, балхах дог эккхар кхераш царна хьехар ду. Цхьа шу дIадахийтац цо массехк къона специалист ца кийчвеш. Уж а балха тIа, гIулакхаца, оамалца шоай хьехархочов тара хила гIерташ хул. «Коллектива сий — са сий» яхача девизах къахьегаш ва Котиев Ахьмад. Цу девизах къахьегаш ба цо Iомабаь хIанз заводе дикагIа лоархIа производственникаш. Иштташарех ва дукха ха йоацаш цо слесаря - лекальщика говзал Iомаяь вола къона специалист Котиев Махьмад а.

Хьинаре къахьегаше а общественни балха тIа дакъа лаца а ха корайоагIа слесаря-лекальщика Котиев Ахьмада. КПСС Нохч - ГIалгIай обкомеи Назрановски райкомеи, заводской партийни организаце бюрои член ва из. Цу дакъе шийна тIадилла моллагIа гIулакх де даим кийча а ва, из цIена кхоачашдеш а ва.

Шийтта шу совгIа ха я Махьмада Ахьмад заводе къахьегаш вола. Цу шерашка йоккха опыт Iоаяьй цо ший балха тIа. Цудухьа вIаштIехьдоал цуи массаза социалистически яхье хьалха латтарий мугIараша юкъе хила. Цига къахьегаш волча шерашка цо дакъа толамаш белгалдоахаш дукха совгIаташ тийннад Ахьмада. Царна юкъе я Къахьегама Цеча Байракха орден, «1974—1975 шерашка социалистическа яхье котваьннар» яха шиъ сийлен знак, «НийслагIча пятилетка ударник» яха знак, кхыдола совгIаташ.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

СУРТА ТIА: ший хиннача ученика М. Котиевна хьехар деш ва слесарь - лекальщик А. Котиев. **И. ПЛИЕВА** сурт.

ХЬЕХАМ ТЕЛАРАШ

Завода, фабрика наIара санагIа а хоададь духхьашха чухьа ваьннача хIара къоначa сага вахаре лоархIаме моттиг дIалоац балха тIарча боккхагIболча новкъостацца вIашагIкхетаро, къоначa болхлой терко еш, царна фу эш хьожаш уж хиларо. Наставничество — из ба стахановски къахьегамобалха хьинар айдаларо, дерригa низаш, знанеш, опыт шоай когаметта, хьаоттаргбараштa дIателаро хьахилийта бIарча болам. Цудухьа КПСС ЦК Генеральни секретара нов. Л. И. Брежнева хоззахетадаь яхаш ВЛКСМ XVII съездага ше дайтача моаршал тIа: «Уж ба вай къахьегача коллектива хьоа лоархIалуш бола, шоашта болча аьттон духьа доацаш бакъахьарча гIулакха — хьатIакхувш долча ноахала къахьегам дуккхабезаргболаш, къахьегача сага сий лакха лоаттадергдолаш кхетам балара шоаш дIалуш бола нах».

В. И. Ленина цIи делаеча тха районе дукха ба кагирхошта хьехам телараш — наставникаш. Царна юкъе ба кертош кIайдениа тIема, парте, къахьегама ветеранаш а дукха ха йоацаш а тIехьа шоаш а къона хинна наставникаш а.

Ерригача вай республике йовзаш я Клавдия Ивановна Шиянова, Октябрьски революцие орден делаеча «Красный молот» яхача завода токаря, ший дега йIовхал къоначa ноахала дIаеннача кхалсага цIи. 30 шу совгIа ха я Клавдия Ивановнас заводе болх бу, цу юкъа цо вахар чу бода никъ хьийхаб хIанз пятилетка ударникаш, халкъа боахама специалисташ а хинна дIаэттача 50 совгIча зIамигача саган йоIах. Цо хьехам беннарех цаI — Ильясов Сурхо — «Красный молот» яхача завода 2-ча цеха токарь. Цо ший пятилетка 4 шера кхоачашъяьй, хьинареча къахьегамцеи боккхача общественни балхацеи ший чIоагIа сий даькхад — Москве Коталои Байракха хьалхашка сурт дакхха бокъо яьннай цун. Ше хьалха кхебаьраш дIакхаьчача Советски Союза массе мIингера язду Клавдия Ивановнайга. Горький, Владивосток, Махачкала, Ташкент, Москва — уж йоацаш а кхы а дуккха я цо кхебаьраш болх беши дешаши йола городаш. Царна дагайоагIа из, дагадоагIа ший хьинар ца кходеш цо къахьийга, наьха санна шоашца — къоначa болхлошца цуи хинна дега йIовхал.

Цу тайпара наставникаш кIезига бац районе. Алхха цхьан хIамаш тегача производствай объединене а ба уж бIаь совгIа. Царна юкъе — Социалистически Къахьегама Турпал Мария Павловна Ушакова, Газзряи Ирина Сергеевна, Берляи Иосиф Сергеевич, дуккха кхыбараш.

Наставникаша шоай еш йола терко ца йоае гIерташ болча цар кхеберашa хьинаре, комсомольски дегаца къахьег. Районе дика бовзаш ба 9-ча пятилетка къона ударникаш Наталья Молочкова — швея-мотористка, ВЛКСМ XVII съезда делегат, Безусова Валентина, Сибгатулина Раиса, Плиева Марем, Оздоева ПаьтIамат, кхыбараш. Цудухьа цхьа бахьан доацаш дац хIамаш тегача объединене республике эггара хьалхарчарца 9-ча пятилетка планаш ханал хьалха кхоачашъярах рапорт далар. ХIаьта цу толамах кIезига дакъа даллац къахьегама ветераний, кагирхошта хьехам теларий.

Ерригача вай республике довзаш да Грозненски авиаотрядацарча вай авиаторий сийлахьа гIулакхаш. Цар мугIарашка къахьегаш кIезига бац тахан а тIехьа тIехдика толламаша доахаш бола Советски Эскаре гIулакх деш хинна тIемахой. Сийлахь-боккхача Даймехка тIема ветеранаш. Дукха ха йоацаш хиннача наставникий слете Iодийшар граждански авиаце Къилбаседа-Кавказски управлене дайта, авиаотрядаiарча кагирхошта хьехам телараий патриотически къахьегам белгалбоаккхаш дола моаршал. ХIаьта, бакъдар аьлча, кагирхошта дIахьеха хIамаш долаш а ба къахьегама ветеранаш Ерин Александр Борисович — АТБ бригадир, Шевченко Илья Кузьмич — мовхьан дIа-са кхухьийтача отдела начальник. Цар хьалкхебу производстве хьалха латта къона болхлой, къахьегама ударникаш.

Авиаотряда къахьегамa коллективо сийленца кхоачашъяьй халкъа боахама плани тIаийца социалистически декхараши. ХIаьта хьинаре къахьегача хьалха латт кагирхошта хьехам телараш, коммунисташ. Тха района массе метте ба уж болх беш. Торговле а, общественни кхача кийчбеча а, культураи искусстваи дакъе а. Хьанна йовзац кагирхошта коммунистически кхетам луш районе боккха болх беш волча Чахкиев СаIида стихаш, Нохч-ГIалгIай АССР халкъа артисташ Николай Иванович Оглоблина уттаю театральни образаш. Доккха гIулакх да цар дер. Кагирхой Iомабу, хьехам тел царна, хьинаре къа миштa хьега деза дIахьокх.

Ший наставникий хьехам дъа а ийца толамаш доах Ленински районин комсомольски организаце. КПСС XXV съезда Ленински комсомоло лургдолча рапорта кIала кулг яле бокъо яккхар духьа лелаеча социалистически яхьа хьалха латт из.

Б. ГАМУРЗИЕВ,
ВЛКСМ Ленински райкома секретарь.

Таджикски ССР. Мехка эггара къулбехьен йистера Термез — Курган-Тюбе — Яван яха машиннекъ буллаш латт. Цу наькъо вIашагIхоттаргья Термез хьалъеш латтача Явански электрохимически комбината — Къулбехьен-Таджикски территориально - производственни комплекса керттерча предприятецa.

Дукха ха йоацаш № 32 йолча тIаьш техкача отряда коллективо монтаж яь чакхъяьккхай Калининобад яхача города юхерча Вахш яхача хих тиллача шоллагIча тIаьна. Цуи дIоахал 220 метр да.

Из тIий цул хьалхагIа тиллар санна доацаш хих йистте шаьррача моттига тиллад. Инстош чIоагIъеш деш дола балхаш чакхдаьлча тIаь кIал гIолла дIачухепаргда хий.

СУРТА ТIА: ВахшагIа тилла машиннаькъа тIий.

Р. ХАМИДОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Литературни оагIув

С. ОЗИЕВ.

БIасийна Тийрк

Хьо ма чIоагIа бирса
доагIа,
Тийрк, из лоаме екаеш.
Лоаман чхарех йистош

йоахаш,
ВIашка етташ, йоахаеш,
МоллагI дукъале
ийисъелча,
Дорха йохош, чопаш беш,
ЦIожо вIашка тоIадича.

Бутув лоамаш къуикъадеш,
Ломо санна детташ цIогIа,
ТIош тIар тIош тIа
кхувсалуш,
Цу хьай цицхех делхаш
логIа,

Морхех из делх моттийташ.
—Аз ца деф хьан дергда, —
яхаш.

ДоагIа хьо, бIасийна Тийрк.
—Аз даьр хьан докоргда,—
яхаш.
Етт Iа голаш, етт Iа чинг,
Iамаш яйт Iа массанега.

Хьай низ, хьинар ловзийтад.
Лакха лоамаш, бовхьаш

къегаш,
Хьоца куралаьцна латт.
Бакъда, Тийрк, хьо диц ма
делахь,
Халкъа хьогара гIо ца.

Хьай низ, хьинар цунна
делахь,
Халкъа вахар гIоза деш.
Халкъа пайда луш хьо деис,
Хьа куралий пайда бац.

Нахаца Iа декъаш деис,
Хьа низ, хьинар эшаш дац.

Р. ЧЕМХИЛЬГОВА.

ФУ-б ВАХАРА МАХ

Сенах хоргда хьа мах,
Ва сийрда даьха
вахар?
Мичахьа даха лохаргва
Вахар хьох чам байнар?
Воша вовцаш йиса йиша
...хьоцар къаста дагаяц.

Фу хаьдачунга хаьттача,
Вахарах чам байна вац,
Хьа йIовхалах беинаб вах,

Царна дуне совдац
Фуб вахара мах
Атта ха йиш яц.

Д. ХАМХОЕВ.

ЗIАМИГА БЕРАШ

Ага санна торкаш,
Ший когалгаш дувзаш,

Ийнг ловзаш лел.
Делеш Iаьржа бIаргаш,

Хьесташ наьна дог,
Дег тIа бала боацаш,
Маьлхо зизалг санна,
Из вахаро хьест.

Езац цунна Iоажал,

Безац къиза тIом,
Елха безам боацаш,
Из дуненга ел.

ЗIамга бераш бахьан
Цу къизача тIемца
Къувса деза вай.

ЗIамга ма йий йиIнг
Сеnах хов цунна лаьтта
Къиза Iоажал йий?

* * *

НИЗ БАЛАРЕ...

Йиш яларе, наьна лаьтта
Аз дошоца кхоалларгдар,
Еза йоI мо мавхIа делла,
Аз хьо боча хьестаргдар.
ЙIовхал йоацаш хьо
дисача,
Малх хиччна сийзал ваьнна,
Хьона дIовхал аз тергьяр.
Дуне хьеста бIаьсти хинна
Эиза теха хоздергдар.
МагагI дика дергдар
аз хьона,
Низ баларе, могаре,
Фуд вай алал, цунна
кходаь?

Цхьаккха хIама ца
эшийташ
Цо вай хьал ма
кхедаьдий.
Фу хургда са хьона
кходаь,
Ва са наьна лаьтта.
Къонах вац со, теша тоама
Хоза хабар дувце,
Укх дуньи чу цхьан
хIаманца
Аз хьа безам хувце,
Нагахь дезе, аз хьо бахьан
Вахар дIа ца лой,
Са вахарца, хьона кходаь
ХIама леладой.

Халкъа кицаш

- Уйла ца еш даьр бала боацаш хиннадац.
- Везачох далар а ца везачох алар а ийшадац.
- Дер дайначо даьр дийцад, ше вайначо дай бийцаб.
- Наха ца везаш вахачул, наха сий деш валар тол.
- Наха баьккхача кIоаг чу ше вода — наха баь тийшабоrх шийх бода.
- Iоэккха! — аьнначун фоарт йийнац Iоийкхачун мара.
- Аьхий ваьгIачун Iай ада вийзав.
- Юстара лийнначох йис кхийттай.
- Балхах кхийрар рузкъех хьийгав.
- ЯьгIача берзал лийнна цогал теннад.
- Аьннар дергдоаца воI-воша а ма кхулва, яхача Iергйоаца йоI-йиша а ма кхуйла.
- Кьоал даьчун коа йоархI яьннай, къахьегачун коа гIала эттай.
- Эсала воI кхийча даь юкь хад, дика кIант кхийча тайпан сий доал.

Хь. ОСМИЕВ

ГУРСМАН РАЬЗА ВАЦАР

(ДУВЦАР)

ВIашагIкхийгта дукха нах а болаш, саг енача хьоалчагIа даь моттиг яр из. Маьлхе делладенна корка зизаш санна, сийрдабаьнна, загIгIе белабенна, шоай дик-дикагIа дола барзкъа тIадийха бар уж, къаьстта мехкарий. Ханна боккхагIа хиларах Iийне хайша Iеча нахаца алхха цхьа саг вар, кастта IотIамахка кийчъенна Iаьржа морх санна, оллавенна, гIайгIане, укхаза наха леладечунна гунахь доацаш мо вагIаш. Из вар цхьа бахьан къорIа деша ховш хиларах шийх молла лоархIаш вола Гурсман.

Маьрацеи нускалцеи ЗАГС-е баха мехкарийи кагий нахи юхачубоагIаш коа-наIарах хьачуболабелча, цхьанна сагах оагIув озаш а бовцаш, духь-духьа бесаш долча зизашца къоарзбенна мари нускали вIаши уллув а баьнна боагIаш байча кхы сатохадаланзар Гурсманага:

— Маьржа яI-ккI — ийккхар цунга. — Бухь билла жожагIатенгахьа додаш латт-кх ер дуне! Фу дисад укхаза бIарга ца гуш! Ламаз дац, марха дац, гIурба дац, вокххагIал-зIамагIал дIадаьннад, эхь-эздел дехад... — йоахар цо, дош массаза оал ший бе йоалла Iаса лаьттах Iо а етташ.

— Айя, фу даьд цига, ва Гурсман, фу? Ма чIоагIа чураваьлар хьо! — ваггIачара хьайистхилар къаьна Хоасбот. Ийшача ала меттахьара ира дош корадоагIаш а бегашта говза а саг вар Хоасбот.

Раьза воацаш цIимхаро цкъа Хоасбота бIара а хьежа, кIоаргга доккха-са а даьккха, аьлар Гурсмана:

— Кхы фу хила деза укхаза, ва Хоасбот? Гаций хьона, шайтIаш санна, уж лелараш! —мара уллув а даьнна, цхьаннех озаш оагIув а боацаш, доагIача нускалгахь кулг дIахьекхар.

— А, Гурсман, ишта дац хьона из, — юкъевийккхар цунна Хоасбот. — Гота-мангала нах деций вай, хьона ховш хила дера из: оасар а даь цIендаьча кхай тIа адамашта пайданерча ялата е кхыча хIамей фу дIа ца дийча дергдий, хьона хетачох? Соне хетачох, дергдац. Нагахьа санна хьажкIа, кIа, борц, коартол е моллагIа кхыяр ханнахьа дIа ца юйя, цу кхай тIа юха а оасар тIадаргда. ХьалтIаьхьнача пайданеча хIамаша мара бокъонца тоIадац оасар. Из халахь...

— Цунца фу ала гIерт хьо? ХIанз Iа дувца оасар сенна доагIа укх деша юкъе?

— Оасар сенна дувц яхий Iа, Гурсман? Дика ладувгIалахь сога. Оасар кхай тIара дIадоаккхаш мо, вай заманца товш доаца, вай когех бараглаш етташ дола во гIулакхаш дIадоахаш боахк хIанз советски нах. Из де атта дац. Вай кхашка кулаш хинна Iажаркх дагаягIаций хьона? Цу Iажаркхах тарра оамал йолаш да дIадахача ширача замах юхедиса цхьадола гIулакхаш. Мел чIоагIа къахьегар ахерхочо Iажаркха фу хоададе ца могаш. Цхьаннахьара Iа хоадайича кхычахьа гIолла хьатIайоалар. ДIадийнача ялато тоIаялцца къарлацар из...

— Фуд укхаза кхетаде, Кхашта из Iажаркх эшаш мо мара вай вахаре ца эшаш хиларах воча, ийрчача гIулакхашта меттел хьоттаде дезача кердача, пайданерча гIулакхий юкъьигаш я хьона, Гурсман, хьо унзара а воахаш цу лелача кагирхошкара хьона гураш. ХIанз кхийттарий хьо?...

Хоасбота бIарахьежаш вагIаш цхьа юкъ яьккхар Гурсмана. ТIаккха юха а Хоасботага йистхилар из:

— Нагахьа санна из цар леладер а хьона иштта мегаш хете, цхьаькханега падувгIалахь хIаьта... — Цигга кхайка цхьа зIамига саг шоашта дIатIа а вийха, хаьттар Гурсмана:

— Бакъдар алелахь, зIамига саг, ламаз деш вий хьо?

— Вац.

— ХIана?

— Сай дас-нанас сайна Iома ца даьндаь. — нах белабелар.

— Мархий бетта марха кхоабий Iа!

Кхабац.

— ХIана кхабац?

— Се мецлундаь. — Нах кхы а чIоагIагIа белабелар.

— Хезарий хьона? — Хоасбота тIавийрзар Гурсман. — Иштта аргда кхычар а.

— Iа сога хоаттаре, аз-м кхыча бесса аргдар, — дош шийга ийцар цхьаькха вокккхача саго.

— Апал, — аьлар Гурсмана, къоано шийдар хьаллаца воал моттaш гIад а ваха.

— Из Iа дувцаш дола ламаз, дас-нанас Iомадаьчул тIехьагIа, юха а сона дицденна тхъаь иттех шу даьннад...

— Бакъда, марха-м кхоаб, — аьлар Хоасбота юха а къамаьла юкъе а водаш. — Мецдалийтац...

— Бегаш ма бел хIанз, — аьлар Гурсмана, сов сабIарздаларах ше миштa оал а ца ховш.

— Ший ха я, Гурсман, доллача хIаман а. Цу Iа дувцача хIамай ха кхоачаеннай. Гурсман. Хьона хетар кашашка дахад...

Цу ханна пандара йиш яьлар: коа-юкъе лоазар оттаде арабаьлар кагирхой.

Гурсман, кхы цига воагIа а ца луш, гIетта а гIетта, чувахар. Цу коара из дIавахар сага новкъа а хиланзар: фусамдаьшта а хьаьшашта а.

Т. АРЧАКОВ

ДОГ

Цкъаза хул хьо безаме,
кIаьда,
Дуллах даьлга хьагойташ,
Дерригa дуне хьай да
моттaш,

Керара моттиг готталуш.
Цкъаза, дог хьо,
цIий эккхадий
Керахь форд мо тохалу,
Цкъаза шийла цицха техий

Боага безам Iа боабу,
Цкъаза тхьайса хий мо
диже,
Хьо сатийна хеталу,
Лоаман сийна кхера санна,

Тамашийна хьо чIоагIлу.
ХIанад хьо
цхьа оамал йоацаш

Сага денна дулха дог,
Дезаденнар цхьа ха яьлча
Хьона дицде мишта мог?

I.-Къ. ДАКАЕВ

КIАЬНК

Тахан эггара хьалха,
Из кIаьнк деша вода,
Водац ше цаI-цхьалхха,
Цунца портфель йода,

Цу чу доал из «Абат»,
Iилман хьалхар лагIа.
Доацаш цхьаккха гIалат
Iомор цо из ваха.

Киса Iочулатташ
Ба цун бIаьха къоалам,
Цунга хьежаш латташ —
Октябрятий болам.

Тахан цо ца дийшар,
Кхувргдац кхоана деша
Селхан даьшта ийшар,
Iоморгда цо, теша.

Iоморгда цо вахар:
Ялат мишта кхеду,
Мехкдаьтта дахар,
Хиш вай мишта теду;

Лаьтта гевга долга,
Малха гонахь кхесташ;
Морхаш лелаш йолга,
Фордаш мелаш естащ;

Укххаз малх хьалбаьлча
Кхычахь буйса йолга,
Малх дIагаьна баьлча,
Iа цIаккхоачаш долга...

Ше морг цхьаькха йоацаш,
Йолга ха вай Даьхе,
Из лархIа низ кхоачаш
Вахе, кIаьнк, цун маьлхе!

И. ТОРШХОЕВ

БIАЬСТИ

Сийнча сигла мекъа наьк
деш,
КIайча мархий цхьа гурмат
уд,
БIаьстан цIей иллеца
дездеш,
ЗагIгIе ек царна юкъе
чкъорд.
Дото гургилгаш мо декаш,
Наькъаш тIа хи тоатолаш
кхехк,
БIайхача маьлхо боча
хьесташ,
Сомий беша чIонакаш лелх,
Лай хIалхар мукъадаьннача
кхаш тIа
Халданза тракторий гата
хоз,
Лораш мо, оахама харшаш
тIа
Хьувз гIоздаьна човкай
цIоз.

Халкъа багахбувцамцара

ДОШО ТУМА? А ЦIАСТА ШИ КЕПИГ

Кхеле ваха Бийберд, даггара цу кхела гIулакх дувцаш из юкъевеннача хана, цхьан цу гIулакха довхочо, тIехьашкахьара тIа а вена, фоартан тIехьашка да цхьа хIама чутессай Бийберда че. Даьллахьа е дошо тума, е дошо пхи сом хила деза из, аьнна, дог эйленнад Бийберда. ДIадийца, хьадийца из дов укхаpгахьа а дерзадаь цIавенав Бийберд, гIадвахарца боккха а сиха а гIа а боаккхаш. Ше цIагIа чувоаллашехь сесагага цIогIа техад Бийберда: хьанехк аьнна, ший сесага цIи а яьккха.

— Хьаел укхаза, даьра вайга тахан кIезиг-дукха хIамилг ма кхаьчай, аьнна. Е дошо гума, е дошо пхи сом хила деза укх са че доаллар, — аьнна цо тIехкар хьадаьстача, цIастa ши кепиг Iодежад укхан чера.

— Воха ма воха, Бийберд, — аьннад сесаго, хьаькъал долаш саг хиннав из. Цу саго дика баьб хьо мо волча кхелахочун мах.

ДIаяздаьр
Бек АБАДИЕВ.

С-Хь. АУШЕВ

ВIАШАГIКХЕТАР

(«Лорадаь ираз» яхача повеста тIара)

Вай Даьхе кот а йоалаш тIом чаккхбаьлча, армера цIавенна Ахьмад ваха Iохайра Алма-Ата городе. Цигача ший кхаь бераца яхаш яр цун йоI. Тебара. Цун цIен-за тIем тIа вара. Цун цIен-за тIем тIа венавар. Тамаре зIамагIа бер йиIит яр. Цох Валя яьнна бер йиIит яр. Цох Валя аьнна тIаьлаяр по дас фронтера вIаьттаьд ... хьакхата тIа аларах.

Ахьмади Тамареи цхьана заводе балха ухар. Наьна — да зIамигача бераштa да а хинна дIаэттавар. Дика барт тайна дезал санна хоза бахар уж.

—1949 шу дар. Алма-Атера вIаьнош а къайладаьха кIай зиза хьа ягIар сомий гаьнаш. Цоттальон вера цхьа телеграмма хьаьш. Цу тIа хоам бора: «ШийттлагIча мае дукьалдувле «Москва — Алма-Ата» яхача поезда. Моздоев. «Из техара Ахьмада цIерах. Дукха уйла йий дар из хьангара я ца ховш. Юххера а Ахьмада соцадир хьоашалгIа воагIа шоай тайпан саг ва, аьнна.

«Москва — Алма-Ата» яха пассажирски поезд хьакховчача хана Ахьмади Тамареи вокзале бахар. Перроне дукха нах бар. Духьалбаьккхача наха марxIа а беххаш, дIаккхувлар пассажираш. Ахьмади Тамареи шоаш дIаэттачара меттахьа ца боалаш латтар, вагонашкара Iобувлача пассажирашта бIара а хьежаш. Цу поездаца баьхкача нахаца царна бIаргавовнзар шоай гаргара саг. Цул тIехьагIа дукха ца говш перрон йоассаелар. Цхьа военни саг мара ца вусаш. Из саг а латтар ше Iоваьннача вагона юхе дIаэтта, ераш санна дIа-юха а хьежаш.

— Цхьа гIалат долаш теха хила еза телеграмма. ХIанз вай шиъ цIадахача бакъахьа да, — аьлар Ахьмада. Шортта дIаболабелар уж. Цу ханна царна хьатIавера из лакха военни саг.

— Вехк ма баккхалаш аз шоаш юхасовцаларах. Моздоев яхаш вий-хьогI хьо, вокха саг?

— Ва.

— Ахмет Темаркиевич яхаш йий — хьогI хьа цIи?!

— Со ва — кх из. ХIана яхар Iа, новкъост майор. — Ахьмада оаллашехьа а майорага мухь баьлар:

— Са да! Са да! — ТIаккха дIатIа а кхийтта, эпсаро тоIIаваь шийна хьамархIавеллар вокха саг.

— ХIай?! ХIай?! — аьнна латтийсар Ахьмад, кхы йист ца хулалаш. БIаргкхийтар цун майора аьтта кулга пIелгах боаллачи боккхача дошо гIозарах. Из по Валяйна бенна хинна гIоз бар.

— Ва са кIаьнк!! Са кIаьнк!! — аьнна цIогIа даьлар тIаккха Ахьмадага. Из вар цун воI Казбек.

Тоьал ха яьккхар цар вIаши мархIабеттабенна боахкаш белхаш. Цу миноте хьагулбелар перроне мичара баьхкар а ца ховш нах. Цар йоахар фу хиннад укхаза. Из дайнача цхьа-бараштa бIаргех хий даьлар.

— Мичай Валя? — аьнна хьаттар Ахьмада Казбекага кIалхара хьал а хьежа, кIеззига ше меттавеча. «Фу аргIа-хьогI укхо» — йоахар цун дего.

— Мама а дика могаш я.

Сов гIадваха йист ца хулалуш висар Ахьмад.

— Тамара! Казбек хьа вошилг ва хьона!

Са детташ лаьтта Тамара мархIакхийтар шин вошийна.

Цхьана дIаболабелар уж шоашта тIехьа боагIаш тоьал нах а болаш. Царна а хоздонналар цар вIашагIкхетар.

Юкъе ваьккха, дIавигар Казбекеи Тамареи шоай да. Сов гIадвахарах ше фу леладу ховш вацар Ахьмад. Дайна дIадаьнна хинна цун ираз, мишта доагIа ца ховш, юха кхаьчадар.

Шоаш вокзалера арабовлалехьа цар Валяйга телеграмма яхьийтар: «Москва, Максима Горького... Моздоевой Валентине Максимовне...»

— Сабар!! Сабар, кIаьнк!! Ай, са тайпан цIи лелаю Валяс?! — эккхийта аьлар Ахьмада.

— Лелаю, папа...

КIайденца дагIача лакхача лоамашта кIала сарахьа города проспекта тIа гIолла Iо-хьал ухаш лелаш хул уж хоза сибат дола, безаме боккхий нах — Ахьмади Валяи. Каст-каста царнга хьовшалгIа боагIа Салмани Лейлаи. ТIаккха цхьана арабовл уж салаIа. Уж боагIаш бIаргабайча, кагийча наха цар сий деш ниКъ лу. Цар а ужжамо революционераш хиннача кхыча наьха а дерригача советски халкъо тахан доккха сий ду.

Аьхки, кхайка нах хьа а бийха, шоаш мари нускали хинна вIашагIкхийтта шовзткъе итт шу дузача дийнахьа, шоай иразе дола даькъала вахарлелар деэдеш Iодоагlача сихача Тийрка йисте йоккха че йир Ахьмадеи Валяси.

Тхьовра къона болча хана СибарегIарча Енисея йисте царна юкъе эттача цIеначa безамах баьнна боккха ала хIанз а лох ца луш лаьгI ца луш, ше лотабеннача бесса боккха боагаш ба.

— «Горько!» — аьнна Салмана цIогIа техача, Валяс хьал ура а ийкха, фоартангара хьа а лаьца, цхьаккха сагах эхь а ца хеташ, барт баьккхар Ахьмада.

— Иштта хила еза сесаг, йиза саг я Валя! — йоахар гулбеннараша. Цар яхар бакъдеш ша — шийца вела а хьежаш, вагIар Ахьмад.

Гаьна арешашка дIахоаш яр гIалгIай, хIирий, эрсий эшараш, деш дар халхараш...

Цхьан халача гаьнарча шинлача СибарегIа Ахьмадеи Валяси вIашагIделла вахар, укх деношка сихача Тийрка йисте кхы а хозагIен иразагIея долаш дIадодаш да.

Доазол дехьара

СССР-и Венгрии хьинаре дакъалоацаш я социалистически экономически интеграце комплексии программа кхоачашъеча.

Кечкеметерча «Феммункаш» яхача металлургически заводо кийчъю Усть-Илимски лесопромышленни комплекс хьалъеча эшаш йола даьрххIа (+37° С-гара — —56° С-га кхачалца хувцалу температура лоалуш йола) яйга металлически конструкцеш. Дукха ха йоацаш предприяте болхлоша кхоачашдаьд цу тайпарча продукце доккха заказ.

СУРТА ТIА: гаьнарча Ангаре яха кийчъенна железнодорожни состав.

МТИ—ТАСС сурт.

ВЕНГРЕ ДЕМОГРАФИЧЕСКИ ДОАЗОНАШ

СТЕНДАШ ТIА —ГОРОДА КХОАНЕ

Ялх мугI бола Будапешт-Вена никъ, Татабанья кIор боахача моттигашта юххе гIолла тIех а баьле, шаьрачеи шерачеи аренгахьа дIаласт. Хьалхашкахьа — Дьёр Венгре йоккхийча промышленни центрех цаI. Городе дIаккхача кхы а массехк итташ километраш йисаь, цхьабакъда кхыметтел укхаза а хоaу из гарга хилар: каст-каста нийслу цун цIп тIалатта наькъа белгалонаш. Дьёре — мара хьаяь хIамаш хестаеш йола цитаи, болхлойи специалисташи эш яхаш юртарча картех хьалйийтта йоахка объявленеш.

— Укхазара Дьёре аха гаьна еций? — яхаш хетт сэйца наькъа ваьна воагIача студентага Дежэ Хорватага.

— Транспорта болх тIехдика вIаштIехьбаьккха хилча из вIалла хала хIама а дац, — йоах цо. — Масала, со Дьёрера шоазткъа километр дIахо ваххача — Дьёрсемер яхача юрта вахаш ва. Цхьабакъда укх тIеххьарча шерашка кхыметтел тхопа а холу «городо доаха са». Са юртара дукха нах ба Дьёрски вагонащ еча заводе, текстильни фармацевтически фабрикашка болх беш.

Соца къамаьл даьчо хьовхайир Венгре чIоагIа уйла тIа а йохийташ къоастае лаьрхIа йола проблема — бахана наха миграци яреи социальни планированеи проблема. Къайле мичай, масала, хьада болрам а боацаш Будапеште баха нах ахарах, буржуазни строй йолча хана а тIехьа мехка баьхача нахах пхелагIа дакъа столице Iайна хилар. Венгре юстарча районашта индустриализаци яра укх тIеххьарча шерашка чакхдаьхача гIулакхех доккха беркат даьннад — сих тIча темпаща беба болабелар областной городашка баха нах. Миграце процесс Дьёре мишта ийсъеш я — цу хаттара хетаяь я «Раба» яхача культура цIагIа къаьстта оттаяь выставка.

...Цхьан майдан тIа Наполеона хапарча къаьнарча йоккхийча тоший батарейна юххе юхасецар городашта юкъе лела тха автобус. Вешта йоккхий топаш шоаш-м лоадама хьагуш яц — цIоз санна тIалета бераш доахк царна. Берий Iулаш хул лелаш массанахьа а — скверашка, школашта хьалхашкарча майдаш тIа, коашка. БIаргашта бIаргагуш керда йоалаши къонлуши латт шира Дьёр. Из хьахьокх цифраша а: укх тIеххьарча итт шера цкъа ахаззен дукхагIа да городен областеи ду бераш. Цунца цхьана гопахьарча юрташкара болхлой хIанз а халданза тIаухаш латт. Чоалхане дешаш къоастале дийзад городерча Iаьдала болхлой.

— Городи области дегIайоалаяра йIаьххача хана терко яра, Iодеча берий пийса лоархIам бара наькъагIа дахар тхо, — йоах демографе проблемай специалиста Ене Чолане.

— Планировани яза яргьяц бераш деча цIеной, деша даха йоацача берий учреждений сета пранировани яза яргьяц, берий лораш, воспитателаш, педагогаш тIа-тIа дукхагIа мел эшаргба ханза дарглаш...

Ишта уйла йолаш я городерча больница керттера лор Эржебет Бажика а. Цар инициативагIа кхо шу хьалхагIа вIашагIъеллаяр городе общественни орган — наьнеи береи проблемаех лаьца консультацеш Бюро. Цо социальни планированни яза яр ца хилара хьакъехьа шерра хьехама болх дIаболабир предприятешка, дешара заведенешка, моттигерча Советий комиссешка. Эггара хьалагIа дар из дош къоастадар баха нах юкъеозилга. Дукха ха йоацаш дика форма корайир цу гIулакха.

«Цхьана лу жоп» — уж дешаш тIа а долаш плакат хьалтехад «Раба» яхача дьёрски культура цIагIа дIачуводдача. ТIахьехам укхаза хьайийллача «Дьёр - Шопрон: демографе даькъера политика» яхача выставка чулоацамга хьежжа я бокъонца. Белггала, партийни, общественни, паччахьалкхеп организацеша цхьана къахьегаш хилча мара къоастадулургдиц бераш ду цIеноu, больницаш, школаш, общежитеш, кхыйола социально-бытовой объекташ хьалъяра дикагIа йола ханаши моттигаши хьахаржар, миграци боарам зер, предприятешта эшача болхлой низах сихха хоам бар санна дола чоалхане декхараш. Деш дола къамаьл, бухсоцача кхаьчача, къахьегамхой вахар дикагIа вIаштIехьдаккхара, цар беркате гIулакхаш леладара хьакъехьа, къахьегарац салаIаран ма-могга дукхагIа паргIатонаш вIаштIехьяхара хьакъехьа да.

Сакъердам ба выставка залашка гIолла лелаш а дошув даьккхача гомашта юкъе доахкача картинашка хьежачул цифраш тIайолча плагашка, графикашка, карташка, схемашка хьежаш а. Цигача берий лорашкара, детсадий воспитателашкара, социологашкара, болхзма кулгалхошкара справкаш-консультацеш эца а йиш я. Тайп-тайпара ханаши профессеши йолаш бола нах ух укхаза шоашта дагадоаххча дешашта хьехам эцар, шоай города, области кхоанарча денах бIарг тохар духьа. ХIаьта, бакъдар аьлча, царна юкъе геттара дукха хул кагий нахи нускалаши. Теркалде мегаргдолаш хIамаш да царна цига, дагабовла нах ба.

ДЕЗАЛА НАIАРГА

Кошута цIерагIча будапештски клубе укх тайпара цхьа эксперимент йийцар сона. БIарчча берий Iул ший кабинете гул а даь, берий психологе дешашта йолча воккхача венгерски специалиста Петер Поппера шоаш... дайи ноанойи лаьрхIа дIаоттабелга дийхад цо царгара. Бераша шаьра хьагойтад шоаш даьша мел лер, цар кулга а дегIа а оамалаш, кердадаьхад керта чу десса вахарера хьаькъале дешаш. Иштта юха а чIоагIбенцаб даьйи ноанойи оамал хьатIаэцара низ, юха а дукха ха хьалхагIа денз хьабоагIача, кхувш доагIача ноахала кхетам балара даькъе тайп-тайпарча общественни институтий лоархIама хьакъехьарча къоасаме дезалгахьа дукхагIа озаш дезденнад тараза оаркхилг.

ХIанзарча Венгрена къаьстта лоархIаме я из проблема. Укх тIеххьарча шерашка кхерамеча хьал тIара даьннад бераш дарахи нах дебарахи дола хьокхамаш. Дезале ноаношта тIалатта хало аттача яккхара ВСРП Центральни Комитетон правительстваи чакхдаьхача гIулакхех доккха беркат даьннад. Масала, хIанз бер. Iунал дарах пособеш ийдеш 230 эзар, вешта аьлча болх беча берригача ноанoех 75 процент совгIа ба. Цу социальни гIойлен маIан фуд аьлча: болх беш йолча наьна торо я, къахьегама стаж йоа ца а еш ший бер кхо шу даллалца цIагIа хьалкхеде. Нагахьа санна 1970 шера бераш кхеде новкъостал даре паччахьалкхено пхи миллиард форинт хьожадаь хиннадале, дIадахача шера 12 миллиард совгIа хьожадаьд.

Социальни планироване проблема общественностага къоастаяйта оттаяьча «Раба» яхача дьёрски культура цIено дIадоладаь гIулакх алхха цу цхьаннахьа хиина Iац. «Демографически просвещене» тайп-тайпара формаш лелаю Венгре. Духьал цу гIулакха лаьрхIа да «гергача нестолашта» гонахьа социологаш, педагогаш, лораш, экономисташ дешаш къестаде вIашагIбеттабалар. ЧIоагIгIа къоабалъяь тIайийцай кхаланаьха консультацеш — хIара шера цига вода 150 эзар саг. Кагийча нахали нускалеи совнагIа цар деча гIулакхах пайда эца тIа-тIа дукхагIа ух шоай дезала планировани яра опыт йоацаш бола нах. Ахаш хила мегаш йолча венгерски школашка хIанзле а хьеха йолаяьй дезалерча вахара лардаши гIулакхаши.

Дезала кхуврчара проблема къоастаяра новкъостал ду кагирхой хьакъехьа 1971 шера тIайийцача законо. Цу законага хьежжа зIамигача сагеи нускалеи аьттув боккхагIа боал чуIе моттигаш екъача хана, паччахьалкхено е предприяте кредиташ тел царна квартираш эца, дуккхача городашка хьалдеш да кагирхошта лаьрхIа чуIе цIеноu, и. кх. дI.

Соахка март бетта хиннача ВСРП XI съездо ший решене тIа дIаяздаьд: «Парте Iалаьмате лоархIаме къамаш общественни гIулакх лархI мехка демографически хьал тоадарах. Дезал — социалистически обществе нах бахача общежите керттера единица. Вай общества экономически политически хьалаш хувцадаларо воздействи ю дезала а. Общественни паччахьалкхени органаша йоакхо е еза дезала общежити вахара социалистически образо ма-яххара болча чулоацамца йIаьхегIа хилийтара».

Ма-дарра аьлча, цу деша тIадерзадаь да укх тIеххьарча хана венгерски правительства чакхдоаха дерригa экономически социальни хьисапера гIулакхаш.

П. БОГОМОЛОВ,
АПН. соб. корр.
Будапешт — Москва.

ЭКВАДОР. Хоза кийчбенна къаман костюмаш тIа а юхаш дунеи халкъашта юкъерча аэродроме, кхыча мехкашкара баьхка нах сайцача гостиницашта юхе баьхке кIувсаш, шарфаш, кхыйола изделеш йохкаш хул индейцаш.

СУРТА ТIА: эквадорски столице — Кито яхача городе ба индейцаш.

ТАСС фотохроника.

Iалам — адамлен рузкъа

Малх чубузаш. Н. БРЕЖНЕВАЙ фотоэтюд.

Х И Ш Л О Р А Д Е

Лоамара Iоуха цIена хиш — Эса, Фарта, Шолж вай республике Тийрках дIаьхет. Хиш шоаш кхоачача кхаччалца цIена хила деза. Уж бIех ца дара массехк соцам арахийцаб вай партеи правительстваи. Уж кхоачашдара боккхача лоархIаме хилар нийслаIа пятилетка тIеххьара шу. Болх бе йолаеннай заводской райэнера биологически хиш цIендеча гIирсий хьалхарен моллагIеи аргIаш. ХIанз цу района промышленни комплексашкара хьауха бIеха хий цIендеш лутт цига. Цхьабакъда эIамагIйолча предприятешка уж санна дола гIирсаш да а доацаш хIанз а тIехь бIеха хиш хьаухийт.

ДIадахача шера моллагIча ах шера чкъаьрий леладеча долхачеи латтачеи хишка производствера бIеха хиш дIачу на ахийтара бехктохкаме бараштеи кулгалхоштеи 47 акт оттаеш штраф техай тха инспекие болхлоша. Административни штраф тохаш бехктохкаме эзар «Трансмаш» завода цеха начальник А. П. Алексин, Ацетонови завода директор В. Я. Чиюнов, керттера инженер И. М. Зарицкий, кхыбараш.

Долаш дола хиш бIехду городерча гаражаша. Иштта хиш бIехду юрта боахама объекташа. «Скотопрома» треста хьаькарч лелаеча фермера цIаьа Iочуух «Нефтянка» чу.

Вай Грозне Шолжа йисте бахача наха нувхаш а кхылола бIеха хиш а Iочуккувс додача хи чу. Дуккхабараштa штрафаш техай.

Денгара денга дукхагIа хул бахача наьха доалахьара машинаш. Орга чу, Белка чу, Джалка чу шоай машинаш юлаш боахкачара гучабаьннача дуккхабараштa штрафаш техай. Хьагучох из дIахо а хургдолаш да, нагахьа санна гаргарча хана городе чувоалача лаьрхIа машинаш юла моттигаш хьа ца йойя.

Вай хиш — вай массане а салоIа моттиг я. Уж вай лораде декхарийла да.

Н. БРЕЖНЕВА,
«Запкаспрыбвода» грозненски инспекие инспектор.

Дарбан баьцаш

Вай Нохч-ГIалгIайчене дукха я дарбан баьцаш. Наха чIоагIа эша молхаш хьае йиш я царех.

Кховзткъа совгIа тайпа баьцаш я вай лоамашкеи шаьрача аренашкеи молхаш хьае йиш йолаш. Аптекай болхлой, бахача наьха декхар да Iаламо денна из беркат хьагулде. Цу лоархIамеча гIулакхa юкъе дакъа лоац дешархошеи пенсионерашеи.

ИйслагIа пятилетка чакхйоалача шера доккхий социалистически декхараш тIайцадар юрташкарча аптекай болхлоша.

Молхаш хьаю дарбан баьцаш бIаьстии аьхкии кийчъяра яьржача социалистически яхьа итогаш яьй. Дика камаьхал яьнай аптекай болхлой. Фармацевтически промышленноста лаьрхIа пхийтта тонн совгIа молхай бедал дIаеннай цар. Цу баьций цхьа дакъа тIормешка моттигерча аптекашка йохкаргья. Планал дуккха дукхагIа гулъяьй чабурец, пустырник, зверобой яха баьцаш.

Баьцаш дукха гулйир Вознесенкерча № 44 йолча аптека, города Малгобека № 59 йолча аптека болхлоша, Хьандаргаш, хьажкIай хьоаса дукха гулбаьб Курчалоерча № 35 йолча аптека коллективо. Курчалоерча школай дешархоша.

Я. БУБНЕНКО.

Чарахьашта хиннар

«Беханза баьхкараш доттанза бахар»

Къаьнарча промыслашкара спортсменаш-чарахьаш Черномуров Карни Чернобаев Владимири Шалаже чарахье бахь хиннаб.

Бийса а яьккха Гурчанка яхача лоаман хи тIа кхаьчча хана царна нийсделар вай республика цхьан колхозера альпийски дзьгIенашка доажаде лаьхка дуга къовача хьайбай Iулаш. Федал яйна сиргIа ахка яхар. Колхоза правлене хьалхашка бехказала бовла цIока мукъагIа эшаш яр Iушта.

Из хьалах Iушта новкъостал де лаьрхIар чарахьаша. Iуй а чарахьаш а аьттув болча гIола гадоахарг аьле чу Iочубаьлча сиргIа йоацаш яр. Гаьна йоацаш латтача хьун чу баьна тIа гIолла бежан дIатоххаль лар яр.

Хьуна даь «Михаил Ивановича» гIулакх из долга кхетадир цар. Укхаза белгалъяккха еза цар оамалаш. Цо керда дулх, чкъаьра баац кIеззига хьаж кхеттадца. Иштта дулх аьхкан легIах дикагIа дIалат. Цудухьа шийна нийсденна керда дулх, чкъаьра лаьттах дIа а делле кхертIой, пицхаш тIа а тайсе из хьаж кхеттадца доалладу. Ше Iалашбаьча кхачана тIа кхача гIертача кхыдолча аьхках, сагах во лат ча.

Хьуи-чу баьлча чарахьашта бIаргайира енна сыргIа къайла йоаккхаш чано дIатIатайса пицхаш. ДIа-юха бахарашка цIоргIа техао сиргIа дIаелла йоалла моттиг гучаяьннараша. «Беханза баьхкача хьаьний» гIараша сомъяьккхар гаьна йоашаш тхьагIаръяха илла ча. Ше цIоргIа а детташ ше иллачара хьаметтахьа яйкхар из. Духхьала наха тIайоагIар дорхьенна-ча. Шоаш бол-болчара дIалийлхар аькхах кхерабенна чарахьаша Iуйи. Царех цхьабарий кийнаш а йисар хьунагIа.

«Беханза баьхкараш — доттанза бахар».

А. ТИШЕНКО.

ТЕХНИКА КЕРДАДАРАШ

Кевски Iилма-тохкама проектно-технологически института конструктофски бюрос хьаяьй гаьнаш хьа а йоахаш кхычахьа дIайогIаш йола машина.

Т-74 яхача тракторах еллача лаьрхIача рамах дIачIоагIъяь йоал трактора кабина чура гидравлически рычагашца лелаеш йола болата ши бел. Машина дIатIайода ягIача гаьна. Цунна дехьеи сехьеи гIолла лаьттагIа Iочу яхача белаша ший овлаш а тIехь хьалйоаккх га. ТIаккха металлически контейнер чу а оттайий из дIахьу кердача моттиге дIайогIа.

Къамаьл ду попугай

Оалхазаро саго санна къамаьл ду аьлча теша хала да. Тамашийна хIама из дале а из бакъда. Соче тха гаргарча сага Гридневай цIагIа сона хезад боархача попугайчика дешаш Iомадарал совгIа къамаьл деш: «Москва — столица моя». «Россия — Родина моя». Дукха ха йоацаш газета тIа яздаь дар: «Мелодия» яхача тика чу ваьнначунга попугаяс «Здравствуйте» аьле моаршал а хоатт». «Подмосковные вечера» яхача илле мелоди а йоакх, аьнна.

Соче хинначул тIехьагIа из санна дола оалхазар эца лаьрхIар аз. Опыт йоацача са хьалхара оалхазарий делар. Специалистащца дага а ваьнна цунах дола литература дийшачул тIехьагIа эксперимент вIоштIехьъяьлар са.

«Антошка» аьнна оаха цIи тилла попугай къамаьл де яьлар. Юххьанца доацар цун дешаш, тIаккха массехк ди даьлча дош къоасталуш дар: «Давай поцелуемся».

ХIанз кIезиг-дукха опыт Iоаьйолаш, из сана дола оалхазараш леладерайта хьеха хIаманда са.

Попугайчик хьазилгал кIезига йоккхагIа я. ЦIог дIаьхагIеи эIок дукъ дагIаши я. IажагIа, баьццара, сийна тайптайпара бос болаш хул цар бедаргаш. Са «Антошка» биъ бос болаш я.

МаIа яр мара Iомалургьяц къамаьл де. Хьалха ел хиннав кхал попугай яр. Юххьанца дIа-хьа а хьежаш саьхк даьле дагIа оалхазар. Хан-ханнахьа а хIама юллаш моаршал хатта деза. дIаводаш Iадика ювца еза. Дешаш къоасталургдолаш хила деза. Дешашта юкъера алапаш а, о, к, п, р, ж хилча аттагIа да попугайна. Цо ладугI. цу дешашка дIаIамаш. Шо тIадахкарга сатуэсаш, ца кхераш, шуга ладувгIа безам болаш хилча сиха Iам из къамаьл де.

Мишта харжа еза попугай? Из атта гIулакх дац. МаIача попугая мерий дукъ сийна бос болаш да, хIаьта кхалчун дар мора е кIай хул. Могаш, низ болаш йола кIориг харжа еза.

Леладе атта дац из оалхазар. Сага лаккхал хьалъолла еза из чудагIа клетка. Из чуйола цIа сийрдеи сквозняк йоацаши хила деза. ГIаьлеи кIури гази чIоагIа новкъа я цунна. Оалхазар хьа а даьккха, клеткана бетта цкъа дезинфекци е еза формалин е карбофос тохаш. ХIара дийнахьа цкъа цIенъю клетка. Попугай бе ехка мегаргьяц. Нагахьа санна ше болама тIа, кулга тIа хойя магийта деза.

Оалхазара дахчан кагий лачараш, ткъовролгаш яхка еза цун эIок чIоагIъялийта.

ХIара Iуйрийна ший хаппахьа кхаба еза попугай, бIаргчача дийнахьа доагIар цкъа дIа а луш. Цо дикагIа юъ кенах яьккха крупа, борц, Iанарца кIаьдбаь кеч, хьажкIаш яла мегаргья. КIомала гии, гечараши, бIараши дахка мегаргда. цхьабакъда ерригача рационагIа 20—30 процент мара хила йиш яц. Ди юккъа кIолд, кхийхка фуъ, сом бала мегаргба. Диц ма лелаш юкъюкъе минеральни кхача клетка чу тасса: мел, фуа чкъор, гIум, йокъ, дахчах баьнна кIора.

Попугай караIомаеш сибар хила деза. Каст-каста тIаьръюкъера кхаба еза из. Са попугайна чIоагIа дукха еза шура еттача мерздаьча чаьла йошаяь кIай бидка. Из цунна дикагIа беза кхача болга гучадаьннад сона. Керда буц а дика юъ цо.

В. ЖУК-ТРИПОЛИТОВ.

Доаде дезий-те бIехалаш?

Из хаттар дича шеко яц моллагIчо а «доаде деза», аьнна жоп лург хиларах. ХIана аьлча царцара цабезам вай бера хана денз вайна чубоссабуллаь. Цунна тешал да укх лохера бакъдер.

Масала, тахан вайна ма-харра ше тIанийсвелча моллагIчо буврг бар бIехал. Лаьтта гIолла дIабода моллагIа теккарг кхера а ца кхераш бе болларгбар малав? ЗIамигачо а вокхачо а дергдаи из. ХIана аьлча, уж адамашта кхераме а зуламе а хиларах дукха фаьлгаши легендаши ювц.

ХIанз, вай хана Iилмо гучадоах цу фаьлгаш тIа дувца бакъдоацараш Iилмо даьча тохкамех хIанз дунен тIа 2000 — 2500 тайпа бIехалаш да. хIаьта цар дIохьаж 410 —470 тайпа да. БIехалаш дзаца вай лаьтта пхьаккха моттиг яц. Цхьабакъда уж дац Гренланде, Азорске, океаний гIайренаш тIа. Уж геттара дукха да тропически меттлашка: Австрале, Африке, Къулбехьарча Азе. Вай мехкара бIехалаш 56 тайпа да, цар дIохьаж 14 тайпа да. Царех дуккхагIдараш кхераме да аренашкарча дехкашта, мелкъашта.

Вай республике цхьайтта тайпа бIехал ба, царех шиъ тайпа мара дIохьаж долаш бац. Кавказскии шаьрача арарен бIехалаш оал царех.

БIехалашцара цабезам вай боккха бале а дицде мегаргдац шийна дага а деха царех цхьаккха а сага тIаккхоссалуш ца хилар. Шийна кхерам тIаэттача лоралуш мара сага духьал оттац бIехал. Царна кхерам тIаотт ца гуш саго е бежано когтIаловзарйа. Шаьхха из тайпа кхерам тIаэттача дIохьаж долча а доацача а бIехало тIаккхоссалийя ший моастагIа лоац. ДIохьаж дола бIехалаш шоашта кхача лаха бийсана арадовл.

Цхьадолча бIехалашна юртбоахама пайда бу. Масала, вай республике долча желтобрюхий, оливкови яхача бIехалаша юрта боахама культурашта зулам деш йола бумбаргаш юъ, цIохьаж долчара мелкъаш, дехкий, цIоз, бумбаргаш юъ. Вай республика Iалама хьалашка бIехалаш хи чу. Iамашка хул.

Газет дешараша хатта тарлу, сел наьха цабезам болча бIехалий моастагIий бий-те, бале малаш ба? Нийса хургдацар кхыча дийнача хIамашта кхерам тувсача цар моастагIий бац, аьлча. БIехалий, керттера моастагIа саг ва. Цулухьа уж шоай тар ма-лу сагах дIадовд. Вайна бера хана денз дукха во хIамаш дийцад царех. Сона хезад ше тIаккхаьчача бIехало сага дIохьаж тох, когех хьарч, вижа уллача сага тIаккхаьчача бIехал цуп кер чу бода. Хьаьта из иштта яхаш. Белгал ма-даккхара вайна хов бIехалаша оалхазарий кIоригаш, дехкий, оалхазий фуаш дуаш хилар. ТIаккха царна саг эшаш а вац.

Хаттар отт, нагахьа санна саг а цар моастагIа веце, малав-те? Цар моастагIа лархIа мегаргья бразильски муссуран яха цIи йола воатагар. ХIаьта иштта дIайхача тропически мехкашка хулаш дола зIамига аькха — мангуст. Цар керттера кхача ба дIохьаж дола бIехалаш. Иштта Iалама хьалашка бIехалаш дуаш а воадеш а я зIийнаш, хорекаш, страусаш, саларash, къайгаш. Уж кхераш бIехалех, цар дIохьаж царна кхераме дац. Шозза-кхозза лаьцача а хIама дац зIийна. Цудухьа, бийсана хадданза царна кIийленна хувш уж. ХIаьта Юкъерча Азенаьха фусаме бIехал ше чубеча, цо иразе дахь оал. Цудухьа цар из бе могадац, кхача а луш ший лоIаме бут.

Дуккхача хана денз Iилмахоша тохкаш да дIохьаж дола бIехалаш. Царгара доаккхача дIохьажах хьаю лаьрхIа йола сыворотка. Цунах боккха пайда эц бIехало дIохьаж техача сага дарба деш. БIехало лацар хоалуш лазар деш дале а цунах саг лац, из тоавалара шеко яц, нагахьа санна цунна ший хаьнахьа дарба дича.

Дерригача бIехалий дIохьаж цхьатара дац. Кобра яхача бIехала дIохьажа цхьан граммо таразагIа эзача 20 эзар килограмм говраш, 2 эзар килограмм кроликаш, 1250 килограмм жIалеш, 1430 килограмм мукалехкий доалергдар. Цхьа грамм дIохьажо вувргвар хIаравар 60 килограмм йолаш вола 167 саг. ДIохьажа чIоагIал 25 шера йовц, нагахьа санна из Iалашдара эшаш дола хьалаш лоаттадича.

Наха дарбан йола молхаш еча дIаlетта дIохьаж. Дунен юкъерча рынке а деза да из. цун цхьан грамма мах 2 эзар сом совгIа ба. Из хьалаккха хала а кIезига а хиларах да из.

Вай вахаре доккха маIан долаш да бIехалаш. Цудухьа вай уж массане а лораде деза.

Б. ДИКАЕВ,
ветеринарни Iилмай кандидат.

КУЛЬТУРА УЧРЕЖДЕНЕШ — КХЕТАМА КХУВРЧ

Урус-Мартановски районе болх беш да ворхI культура ЦIа, районни культура Дворец, шиъ юртара клуби бараьтта библиотекеи. Укх тIеххьарча хана патриотически, интернациональни, атеистически темаех йола мероприятеш дукхагIа чакхъяха а цига дакъа лоацачах дукхагIа юкъеоза а яьнай района культура учрежденеш. 1974 шера 20 эзар сага дакъа лоацаш районе 164 тематически сайре, вIашагIкхетараш, диспуташ, иштта кхыйола мероприятеш чакхъяьхар, 1975 шера цу тайпара мероприяти 159 чакхъяьккхай. Царех я «Со Советски Союза гражданин ва», «Медицина дына духьала», «Ленински парте мугIарера бараш», «КПСС XXV-ча съезда — хьинаре къахьегам» иштта кхыйола сайренаш.

Белггала болх чакхбоаккх районо культучрежденеша керда обрядаш, цIейш, традицеш вахара юкъехкахьара. Клубашка эскаре болха кагирхой накъабахар, гIулакх даь цIабаьхкараш тIаэцар, паспорташ хьаэцар, къахьегама а тIема а ветеранашца вIашагIкхетар, производстве хьалхалаттачун сийдар санна йола мероприятеш торжественно чакхйоах. «Марси жIови» яхаш яр «Горец» «Гехински» совхозий болхлой хестабеш чакхъяьнна хиннa сайре.

ГIойтIарчеи Оалхазаречеи культура ценошка чакхъяьккхар «Гейтинский», «Солнечный», Мичурина цIерагIча совхозий хьалхле лелаю болхлой хестабеш хиннa сайренаш. ГIойтIарчеи Шалажерчеи культура цIеношка чакхдаьннад эскаре накъабахара цIей, кхаь ноахалий вIашагIкхетар, иштта кхыйола мероприятеш.

ЛаьрххIа ала леза сийлахьча Коталоли 30 шу дизар деддеча юкъа даьча дикача гIулакхех. Района массайолча библиотекашка, клубашка, культура Дворецашка цу темах дола дагахьара журналаш, лекцеш, беседаш, выставкаш, докладаш яьй, тIема ветеранашца вIашагIкхетараш чакхдаьхат. Уж ерригa мероприятеш «Халкъа турпалал дергдоацаш да, из къахьегамца дIахо хьоргдавай» яхача девизах чакхъяьхар.

Цу тайпара, дукха болх чакхбаьккхар района культучрежденеша хоржамаш дара кийчо еги уж чакхдоахачеи юкъа а.

Района культура отдело вIашагIъехка хиннача агитбригадаша нийса диъ кIира хIара дийнахьа кхай тIарча станашка концерташ тийлар, тIема ветеранашца, Нохч-ГIалгIай АССР-ея райсоветеи депутаташца вIашагIкхетараш чакхдаьхар.

Района массайолча библиотекашка болх беш я дIа-хьа лела книжкай клуб. Кхай станашка, тракторни бригадашка, фермашка кхоач библиотекараш. Беседаш, лекцеш, керда газеташ деш, кердадараш довзийт. Цу тайпарча библиотекарех ба Гехи юртарча библиотека заведующи Хахаева Марет, Шалажерча библиотека заведующи Хамзаева Арут, кхыбараш.

Ма-доагтIа дакъа лаьцар района культура учрежденеша халкъа творчества фестивала 1-гIа тур чакхйоаккхача а. Цига дакъа лоацаш хилар художественни самодеятельноста бIаь коллектив.

Культура учрежденей балха юкъе хьинаре дакъа лоацаш я юртара интеллигенци — хьехархой, лораш, халкъа-боахама специалисташ.

Культура учреждене болхлоша бахача наьха хангга а дешага а хьежжа вIаштIехьбоакхх болх. Кхелетараштa хаттарийи жопийи сайренаш, диспуташ, дагахьара журналаш чакхдоах. Кхалнаха — кхалсага Дунен халкъашта юкъерча шера хетаяь лекцеш, вIашагIкхетараш, тематически сайренаш яьй.

КПСС XXV-ча съезда ма-доагIа накъадахара лаьрхIа мероприятеш белгалъяьй культура болхлоша, стендаш, книжкай выставкаш кийчъяьй. «Парти — вай кулгалхо», «КПСС XXV-ча съезда — хьинаре къахьегам», иштта кхыйолча темаех лекцеш, беседаш, тематически сайренаш чакхйоах.

Культура отдело теркам тIабохийт культучрежденей материальни база чIоагIъяра а. ГIойтIарча, Шалажерча, Рошничерча культура цIеношта музыкальни инструменташ ийцай, бархI культура ЦIагIеи 16-тта библиотекеи ремонт яьй, 30 эзар сома маьха литературеи инвентари ийцай.

Культура учрежденей болх дукхагIча даьхье болхлой говзалах тийша ба. Дале а из дош районе къоастаданза да. 71 болхлоех 25-не мара лаьрххIа образовани яц, 40 сага — юкъерен 6-не йистеяланза юкъерен я. Цудухьа культура отдело хIанз ший эггара лоархIамегIа дола гIулакх лерхI болхлой кийчбар. ХIанз укх сахьате культурно-просветительни училище заочни отделене деша вахийта 20 саг кийчвеш я культура отдел.

А. МУДАЕВ,
Урус-Мартановски райисполкома культура отдела заведующи.

Тахани кхоанеи хурIда

24 январь

В. И. Ленина цIерагIара культура Дворец. 10.00. «Глобус» яха кинолекторий. Iилма-популярни фильмаш хьокхар. 17.00. «Заманхо» яха клуб. «Хьона хьалхашка бийла ба бIаь ниъ» яха сакъердамеча профессей нахала вIашагIкхетара сайре. 18.30. КIирашлена лекторий «1976 — 1980 шш. СССР халкъа боахам дегIабоалабара керттера лостамаш» яха лекци. 19.00. Кагирхой салаIара сайре. Локх «Интер» яхача вокально-инструментальни ансамбло. 19.15. Болх бу шозлагIа фильмаш хьокхача кинотеатро.

Н. К. Крупскай цIерагIара культура Дворец. 16.00. Дешара зал. «Эггара хьалха дIа-хьа лелара кхерамале лорае» яха беседа. 17.00. «Глобус» яха клуб «10-гIча пятилетка горизонташ» 19.00. Кагирхой салаIара сайре. Локх «Голубой экспресс» яхача вокально-инструментальни ансамбло.

Химикий культура Дворец. 10.00. Тюленин Сергея цIерагIара клуб. А. Гайдара произведеней обзор. 12.00. Бераштa дола ловзараш. 15.00. Правови знаней школа. «Советски боккъон социалистически законпостиь» яха лекци. 18.00. А. Гайдара вахарах кхолламах хетаяь литературно-музыкальни композици.

«Красный молот» завода культура ЦIа. 17.00. Бешамаш леларий клуба заняти. 17.15. В. И. Ленина вахарах кхолламах хетаяьча литература обзор. «Ульянов Владимир» яха фильм.

Пролетбата цIерагIара культура ЦIа. 17.00. М. Е. Салтыков-Щедрин ваь 150 шу дизара хетаяь литературни сайре. «Коммунисташ хьалха латт» яха КПСС XXV-ча съезда хетаяь кинофестиваль. 19.00. Кагирхой салаIара сайре.

Просвещени болхлой ЦIа. 19.00. Театр дезарий клуб. Мольера «Плутни Скапена» яхача спектакла премьера.

25 январь

В. И. Ленина цIерагIара культура Дворец. 9.00. — 11.00. Болх бу бераштеи кхелетараштеи долча «Заманхо» яхача кинотеатро. 18.30. «Глобус» яха кинолекторий. Iилма-популярни фильмаш хьокхар. 19.00. Кагирхой салаIара сайре. Локх «Интер» яхача вокально-инструментальни ансамбло. 19.15. Болх бу шозлагIа фильмаш хьокхача кинотеатро.

Н. К. Крупскай цIерагIара культура Дворец. 10.00. Болх бу «Къона ленинец» яхача берий кинотеатро. 12.00. Болх бу «Чебурашка» яхача клубо Керда ловзараш Iомадар. 16.00. «КПСС XXV-ча съезда накъадахара», «Коммунистически къахьегама школа долча новкъостала» яхача литература обзор. 19.00. Кагирхой салаIара сайре. Локх «Интер» яхача вокально-инструментальни ансамбло.

Химикий культура Дворец. 9.00. Шахматистий клуб. Итт тоска тIа ловзаш сеанс. 10.00. Бераштa лаьрхIа стартaш. 12.00. Волейболах ловзара яхьаш. 18.00. «КПСС XXV-ча съезда лаха ма-доагIа накъадахар» яха кинофестиваль.

«Красный молот» завода культура ЦIа. 11.00. Дешархошта лаьрхIа Iуйре. «Хьона дукха деза книжка». 12.00. Болх бу «Космонавт» яхача кинотеатро. 14.00. Берий художественни студе заняте. 17.30. Ленински районе бахача наьха «Красный молот» завода НГIАССР-а Лаккхехьарча Совета депутатаца Н. Г. Рыженковца вIашагIкхетар.

Пролетбата цIерагIара культура ЦIа. 12.00. Болх бу «Чебурашка» яхача берий кинотеатро. 17.00. «Коммунисташ хьалха латт» яха кинофестиваль. 19.00. Комсомольско-кагирхой салаIара сайре.

Просвещени болхлой ЦIа. 18.00. Театр дезарий клуб Халкъа кагирхой театра С. Есенина «Анна Снегина» поэмах йола спектакль.

Латвийски ССР. Петр Мартынович Вецуминек массанахьа а везаш тIаэцаш хьаша ва. Хьалкъа латышски цIе стрелок хиннача цунга письмош ухийт, телефонаш етт, из школе, институте, училище кхувл. Корта кIай бенна, салтечо санна нийса дегI леладеш вола из пионерски сборе е комсомольски собране кхача сиха хул. хIаьта ше дувца лийрхIачох иттлагIа дакъа а цу лоацача вIашагIкхетарашка ший дувца ца кхер массаза дага доаллаш хул. Граждански а Дай-мехка а тIемашка шийца цхьана гIем тIа лаьттарех, дуккхача дотгагIех дувц цо.

Ткъаь пхиъ шу даьннад Петр Мартынович хаддаза Рижски мореходни училища духовой оркестра кулгалхо волаш болх бу. КъаьнагIа барех вола капельмейстер — Октябра цIей долча хана — ший оркестра хьалха а волаш воагIаш хул.

ВецуминекгIар цIагIа дукха хIамаш да искусства царна езаш хилар дагадохийташ. Доккхача цIагIа дикагIа йола моттиг дIалаьца латт рояль — Эмиль Дарзина цIерагIча лаьрххIача музыкальни школе деша вагIа цун йиIий кIаьнк Андрис. Стендаш тIа доалх актерий сурташ, спектаклай афишаш. П. Вецуминека йоI — Вента Яна Райниса цIерагIча Паччахьалкхен академически художественни театра актриса я. Цу театре яхай Вента Петровна комсомоле, цун комсомольски организаце хьалхара секретарь а хиннай. ХIанз а йолаш я цунга из делегат а йолаш хиннача Латве комсомола VII, VIII съездашта хетаяь лаьрххIа арахийца хиннача «Падомью Яунатне» яхача газета номераш.

Ший актриса, режиссера, драматурга йоккха опыт коммуниста Вецуминек Вентас дIайовзийт тахан Рижски культурно-просветительни болхлой училища режиссера отделене студенташ бараштa.

СУРТА ТIА: П. М. Вецуминек ший йиIий кIаьнкаца Андрисаца цхьана.

Ю. ГЛАГОЛОВА сурт
ТАСС фотохроника.

Редактор
Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

24 январь

I ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Б. Т. Iуйранара гимнастика. 9.30 — Б. Т. «АБВГДейка». 10.00 — Шоана, берий дай-ноаной. 10.30 — Б. Т. Музыкальни программа «Iуйранара почта». 11.00 — В. Маковский. Художникех дувцараш. 11.25 — Б. Т. Донской казакий Паччахьалкхен ансамбла концерт. 12.05 — Кхерамзле йоацаш лелалга. Передаче дакъа лоацаш ва СССР МВД ГАИ управлене начальник генерал-лейтенант В. В. Лукьянов. 12.35 — Музыкальни вахара кердадараш. 13.00 — Телевизионни документальни фильм «Эрсий аре». 14.15 — «Уназ цIено». Iилман-популярни программа. 14.45 — «Тха Чукоккала». Телевизионни фильм-спектакль. 15.40 — Б. Т. Хореографически миниатюраш. Ленинградера передача. 16.05 — Б. Т. Хьайбай дунен чу. 17.15 — Б. Т. «Правда» газета политически обозревателя Ю. А. Жукова дунен халкъашта юкъерча темех беседа. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Б. Т. Боксах дунен халкъий юкъара матч СССР — США. 20.00 — Б. Т. «Сийна цIерилг». Цхьоалагiча инваре хинна передача. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Б. Т. ДIахо йода «Сийна цIерилг» яха передача. 23.35 — Кердадараш.

II ПРОГРАММА

14.15 — Художественни фильм «Къайлагiа лераш». КхоалагIа сери. 15.40 — Ширача замах дисарашца — къовсам! «Эшара градус».

25 январь

I ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Б. Т. «Физкультурана, дIаотта!». 9.30 — Б. Т. «Будильник». 10.00 — Советски Союза гIулакх ду. 11.00 — УССР Лаккхехьарча Совета депутатаца Социалистически Къахьегама Турпалаца А. Н. Литвиненкоца «Орленок» телестуде юкъараш вIашагIкхетар. 11.45 — Б. Т. Киножурнал. «Дерригa хар лов». 12.00 — Б. Т. «Музыкальни киоск». 12.30 — «Юрта сахьат». 13.30 — Б. Т. А. Толстой литературни дешараш. «Эрсий оамал». 14.00 — Художественни фильм «Дукха дезад». 16.00 — Б. Т. Шоана, къахьегама турпалаш. Музыкальни программа. 16.30 — Б. Т. Халкъий юкъара панорама. 17.00 — Б. Т. Мультипликационни фильмай программа. 17.30 — Б. Т. «Лаккхебоалар» телевизионни документальни фильма премьера. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Б. Т. Илли, романс, вальс. 18.45 — Б. Т. «Мустанг-йоргIа ды» телевизионни художественни фильма премьера. 20.00 — Б. Т. «Кинопутешествей клуб». 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Б. Т. Мини-футболах дунен халкъий юкъара турнир В. И. Ленина цIерагIча Центральни стадиона спорта Дворецера передача. 22.00 — Б. Т. «Советски ашарий хержа оагIонаш». Пистельча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

13.30 — Телеальманах «Патриот». 13-гIа номер. 16.00 — Художественни фильм «Неретвера тIом». ХьалхагIара сери.

РАДИО

24 январь

6.30 — «Юртара вахар». Жа кхабача бригадай гIулакхаш (нохчий меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Ашараш. 7.20 — Республикански газетий обзор. 8.25 — Радиопередача «Къонад» (эрсий меттала). 14.00 — Микрофона хьалхашка театр (гIалгIай меттала). 14.30 — «Дека тха илли» яхача циклера передача (эрсий меттала). 15.10 — Сакъердамерча тагIе тIа (гIалгIай меттала). 15.30 — Ашараш (нохчий меттала). 16.00 — «Кавказа Iуйре». 18.30 — «Хамхоев Аьхьмада творчески портрет» (гIалгIай меттала).

25 январь

7.10 — Республикански газетий обзор. 7.25 — Хоамаш. 7.35 — Ашараш. 8.25 — Шоана дукхаеза ашараш. 12.10 — «Къонача оазаш» (нохчий меттала). 12.30 — Очерк. «Съезда делегат» (гIалгIай меттала). 15.15 — Ше сийгаш. Пионерашта школьникашта передача (гIалгIай меттала). 16.45 — КПСС-а ЦК проект юац Бенай бурув тохар: цун хIанздар а тIа хургдар а. «Грознефть» объединене керттерча инженера Р. М. Хачатурова интервью (эрсий меттала). 16.00 — КIиранен музыкальни программа (эрсий меттала). 16.30 — Радиопередача «Школьный глобус» (эрсий меттала). 18.30 — Иллеш дитталгIад леладечарна (гIалгIай меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллен Грознен кхаьла а йолаш, юкъ-юкъе кIезиг-дукха лоа а делхаш. Iуйрийна дохк а доаллаш, малхбузехьара секунде 3—7 метр, делкъийгахьа лестача хана 10—15 метрга кхоачаш чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике гIолла 1 градус шелалгара 4 градус йовхалга кхоачаш. Грозне 0 градус гаргга хилен тарлу. Кхоанен дийнахь хувцалуш мораш а йолаш, лоалама йоачан а йоалаш, малхбузехьара секунде 5—10 метр чIоагIа мух а хьекхаш ха, хилен фегара температура бийсашка 8—13 градус шелал йолаш, деношка 0 градусегара 5 градусага кхоачаш шелал йолаш хилен тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктохкама секретара — 3-34-38; партийни вахареи культурай отдели — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 2-80-71; бухгалтере — 2-54-30, корректорске — 2-89-88.

Газет арадувл шинарей, ереи, шоаттеи деношка.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем 2-80-71; бухгалтерии — 2-54-30, корректорской — 2-89-88.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Маяковске, 92. Типография изд-ва «Грозненский рабочий», Маяковского, 92. Заказ № 644.